

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 12. VIII aastakäik

15. juunil 1933

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	1.50
Välismaale . . .	5.00
Poolaastas . . .	3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 426-15. Toimetaja kõnetunnid:
Igal äripäeval 12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. . .	kr. 30.00
1/2 " . . .	16.50
1/4 " . . .	10.00

Kaaneväljandeks—kokkuleppel

SISU: Ebamääraselt kõrged mustatöölise keskmine päevapalga normid Narva tööstuspiirkonnas. Kaubandus-tööstuskoda tegevuse ülevaade 1933. a. kohta. Majandusliku puutuvaid seadusi ja määrusi. Koja teateid. Äride register. Abieluvaranduse lahutamise lepinguid. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Kõnekoosolekuid kaupmeestele ja tööstustele. Kaupade vahetus Nõukogude Venega mai kuus 1933. Välisborsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Ebamääraselt kõrged mustatöölise keskmine päevapalga normid Narva tööstuspiirkonnas.

3. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsusega 18. maist s. a. määrati 1933/1934. a. peale kindlaks mustatöölise keskmine päevapalgad — meestele Kr. 2.10 ja naistele Kr. 1.80. Need arvud ületavad 12% võrra Tallinnas maksvad normid. Kinnitusameti otsus põhjeneb Riigi Statistika Keskbüroo andmeil 1932. a. juulikuust. Vahepeal on tööpalgad tunduvalt langenud, seda asjaolu pole aga 3. jsk. kinnitusamet võtnud arvesse. Säärased kinnitusameti otsused mustatöölise keskmine päevapalga suuruse kohta riiuvad tunduvalt tööstuse huve, sest T. T. S. § 324 järgi on tööandjad kohustatud ettevõtte summadest maksma nende kassaliikmete liikmemaksud, mille palk on vähem kui 1/3 mustatöölise keskmisest päevapalgast, mis kinnitusameti poolt T. T. S. § 405 põhjal kindlaks määratud; edasi arvatakse paljudel juhtumel tööõnnetuste puhul maksetavad abirahad ja pensionid § 403 põhjal välja mustatöölise keskmine päevapalga alusel.

Kui kinnitusameti poolt määratud mustatöölise keskmine päevapalk ei vasta tööoludele, olles ebamääraselt kõrge võrreldes tegelike tööpalkadega, siis võivad ette tulla juhtumid, et vigastuse puhul maksetav abiraha või pension osutub kõrgemaks kui tööga saadud teenistustasu. Sel korral oleks vigasanaul kasulikum olla haige kui käia tööl, milline asjaolu võib anda tuge püüdmiseks simuleerida suuremat töövõime kaotust.

Säärane olukord aga demoraliseerib tööliskonda ja tekitab tööstustele põhjendamatu suuremaid kulusid haiguste ja tööõnnetuste vastu kindlustamise alal.

Et vältida sääraseid nähtusi, oleks ainus õige tee võtta uurimisele, kas tõesti palgamäärad on kinnitusameti poolt võetud 1932. a. andmeil. Osutub see õigeks, siis peaks 3. jsk. kinnitusamet hankima endale andmeid praegu maksetavate tasude kohta, nagu see sündis Tallinnas 1. ja 2. tööinspektori jaoskondade kinnitusameteis.

Edasi peaks 3. jsk. kinnitusamet määrama palganormid eraldi põlevkivi-, tekstiil- ja teistele tööstusaladele, nagu seda soovitas kinnitusameti 18. mai koosolekul Virumaa esindaja. Nagu selgunud Narva ühise haigekassa 1933. a. andmeil, ei erine sealsed mustatöölise palgaolud, välja arvatud põlevkivitööstuse piirkond, Tallinna palgaoludest. Seepärast oleks ebaloomulik nähtus, kui ühe erilise tööstusala mõjul, nagu on seda mõõduandev Riigi Põlevkivitööstus, peavad kannatama kõik teised ettevõtted.

Kaubandus-tööstuskoda pöördus ses küsimuses haridus- ja sotsiaalministeeriumi poole palvega, et ministeerium oma poolt 3. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsuse 18. maist s. a. võtaks revideerimisele ja seaks jalule õiglase olukorra.

Kaubandus-tööstuskoja 1932. a. tegevuse ülevaade.

Sissejuhatuseks.

Ühenduses maailma majanduskriisiga on Eesti majandus läinud aastal pidanud elama üle suuri raskusi ja vapustusi. Aastast aastasse on tollimüürid välisturgudel kasvanud järjest kõrgemaks. Riigid on peale tollikõrgenduste pannud maksma rea teisi sissevedu kitsendavaid määrusi, seadnud sisse kontingendid, valuutakontrolli jne. Kõigi riikide puue on olnud piirata sissevedu miinimumini, teiselt poolt aga soodustada oma kaupade väljavedu kõigi abinõudega. Autarkia on kogu maailmas võidukäigul. Säärase ülisuure omamaa tootmisalade kaitse tagajärjena näeme kogu maailmas suurt väliskaubanduse tagasiminekut. Kaubavahetus riikide vahel igasuguste kitsenduste tõttu on tehtud äärmiselt raskeks, sageli isegi võimatuks. Ka eesti väliskaubandus on läinud aastal väga suures ulatuses läinud tagasi, mis rusuvalt on mõjunud mitte üksnes eksporttööstusele, vaid kogu meie majandusele. Kui meie lähemas minevikus saime veel rahuldavate hindadega eksporteerida oma põllutöösaadusi ja väga mitmesuguseid tööstussaadusi ning metsakaupa, siis on see muutunud päev-päevalt ikka raskemaks ja mõnel alal sootu võimatuks.

Kuidas kindlustada oma eksportkaupadele välisturge, kuidas kaitsta Eesti tööstust ja kogu meie majandust ägeda välise kallaletungi vastu, kuidas kõrvaldada kasvavat tööpuudust ja hoida ära ostujõu langust, lõppeks kuidas vältida inglise naela ja teiste riikide rahakursi langusest tingitud kahjusid ja tervet rida teisi meie majandust ja eriti tööstust halvavaid nähtusi — need olid läinud aastal ja on veel praegugi tähtsaimad küsimused, milliseile tuli otsida vastuseid.

Vaatamata sellele, et kogu maailm on juba aastaid otsinud abinõusid majanduslikest raskustest ülesaamiseks, ägavad ometi kõik rahvad ennenägematu majandusliku surutise all. Rida rahvusvahelisi majanduskonverentse ei ole suutnud leida õiget ja kõigile vastuvõetavat abinõu kriisi kõrvaldamiseks.

Aruaadavalt kohustasid erakordsed ajad ja juba aastaid kestev maailma majanduskriis läinud aastal ka Kaubandus-tööstuskoda erilise tähelepanuga jälgima sündmusi ja tekkivaid olukordi ning jõudu mööda olema abiks valitsusele majanduslike keerdküsimuste lahendamisel.

Allpool toome kokkuvõtlikult rea tähtsaimaid küsimusi, milliseid Kaubandus-tööstuskodjal tuli aruandeaasta kestes kaaluda ja milliste suhtes võtta seisukoht:

Maksustamise alal.

Valusamalt kui kunagi enne andis end ettevõttele tunda maksukoormatis. Riigi tulude vähenemine tollidest, aktsiisist ja teistest kaudsetest maksudest sundis fiskust otsima uusi sissetulekuid esimeses järjekorras uute otsemaksude näol, kuid nende maksusele tuleku eel võis määrata tendentsi olemasolevate maksuseaduste nõrgemaid külgi fiskuse huvides ära kasutada.

Erakordsed dekreedid ja erimaksud.

25. novembril 1932. a. (Riigi Teataja 92 — 1932) võttis riigikogu vastu riigi eelarve tasakaalustamise, eramajanduse korraldamise ja tööpuuduse vastu võitlemise seaduse, millega vabariigi valitsusele anti volitus erimaksude võtmiseks anda dekreete. Selle, n.-n. „volitusseaduse“, alusel pandigi maksma pangatehingult võetava ajutise maksu määrus (R. T. nr. 94 — 1932). Aruandvailt ettevõtteleit ja 1. järgu kaubanduslike ettevõtteleit võetava erimaksu määrus (R. T. nr. 96 — 1932) ja kaupade kvaliteedi selgitamise ja õiglaste hindade maksmapanemise määrus (R. T. nr. 96 — 1932). Need määrused (dekreedid) olid esialgsel kujul meie eramajanduse ringkondadele raskesti vastuvõetavad. Koja esindajate pealekäimisel muudeti ja pehmendati neid määrusi. Koda on järelejäätmatult nõudnud, et pangatehingud, mis seoses vanade arvetega, mille järgi kaup Eesti tollikorraldusest kuni 1. det. 1932. a. välja võetud, tuleb vabastada pangatehingute erimaksust. Vabariigi valitsus ei ole võimalikuks pidanud seda soovi kogu ulatuses rahuldada, vaid on annud erimaksust vabastamise küsimuste otsustamise majandusministri võimkonda. Aruandvailt ja 1. järgu kaubanduslike ettevõtteleit võetavat erimaksu läks kodal korda alandada 0,5 protsendist 0,15 protsendini.

Läbikäigumaksu seaduse küsimus.

Majandusminister J. Zimmerman esines läbikäigumaksu seaduse eelnõuga, milline eelnõu oli koostatud Austria samasuguse seaduse eeskujul. Koda leidis mainitud eelnõu olevat meie majandusringkondadele täiesti vastuvõetamatu, kuna ta koormaks meie ettevõtjaskonda uue suure maksukoormatise, sünnitaks meie maksustamise süsteemis täielise murrangu ja looks olukorra, mis meile tundmatu ja võõras. Koda peab küll meil praegu valitsevat maksusüsteemi

vananenuks ja pooldab selle muutmist, kuid ei saa pooldada Austria läbikäigumaksu süsteemi, mis ei ole tema arvates paremaid, vaid halvemaid. Need seisukohad tehti majandusministrile teatavaks ja vabariigi valitsuse korraldusel võeti läbikäigumaksu seaduse eelnõu järjekor-rast ära.

Importvaluuta maksustamise ja eksportpreemiate maksmise küsimus.

Koda asus seisukohale, et meie majanduslik kandejõud on liig väike selleks, et suudaksime eksportpreemiate maksmisega oma eksporti elustada ja seda välisturgudel teha võistlusvõimeli-seks. Riigikassal puuduvad summad eksportpreemiate maksmiseks, impordiks tarvitatud va-luuta maksustamisest ei ole ka loota preemiate maksmiseks tarviliste summade laekumist. Arvati, et meie väliskaubanduse bilanssi tuleks hoida tasakaalus tollidega. Valitsus peaks eks-pordist saadud valuuta üle teostama kindlat kontrolli. Koda leidis ka, et säärane erimaks valuuta ostudelt ühtlasi tähendaks ka kunstlikku cesti krooni allaviimist. Samuti püsis kahtlus, et sissetulekud valuutamaksust lähevad ainult põllumajandussaaduste väljavedajate kasuks.

Maiusainetemaksu seadus, milline pandi maksma alates 15. aprillist 1932, riivas eriti teravalt selle maksu alla kuuluvaid ette-võtteid. Vabariigi valitsuse poolt riigikogule esitatud maiusainetemaksu seaduse eelnõu nägi ette maiusaineilt (nagu kimpvekid, šokolaad, marmelaad, tordid, koogid, praänikud jne.) maksu 20% suuruses. Säärase maksu võtmist põhjendas valitsus sellega, et riigikassa puudu-jääkide katmiseks on paratamatult vajaline saa-da uusi makse. Riigikogu rahaasjanduse komis-jonis avaldas koja esindaja koja seisukoha eel-nõu suhtes ja juhtis komisjoni tähelepanu sellele, et säärase maksu sisseseadmine meie vastavate tööstusettevõtete toodangu viib tugevasti tagasi. Eriti halbu tulemusi võiks säärase maksu võt-mine anda meie kondiitritööstusele. Komisjoni liikmed leidsid koja esindaja poolt ettetoodud as-jaolud olevat põhjendatud, kuid valitsuse peale-käimisel otsustati seaduse eelnõu ometi võtta vastu mõne väikese, koja poolt soovitatud paran-dusega. Arvesse võttes, et maiusainetemaksu seaduse maksmapanek kutsus esile mitmesugu-seid väärnähtusi ja edaspidise tegutsemise maius-ainete valmistamise alal tegi küsitavaks, seal-juures aga riigile kaugeltki loodetud sissetule-kuid ei annud, püüdis Kaubandus-tööstuskoda viia läbi selle maksu kaotamist või vähemalt tun-duvat vähendamist.

Need jõupingutused andsid tulemusi. Riigikogu otsustas maksumäära alandada 15%-lt 5%-le ja ka teisi koja poolt tehtud parandusette-panekuid võtta vastu. Ühtlasi leidis riigikogu rahaasjanduse komisjon ka koja seisukoha, et see maks tuleks üldse kaotada, olevat põhjen-datud ja otsustas võtta vastu sellekohase soo-viavalduse.

Septembrikuus valmisid Tallinna linnavalitsuse määrused eelseisvaks liikumata va-randuste ümberhindamiseks. Mää-ruste tendents oli suurendada linna sissetulekuid. Kuna maksunormid seaduse poolt on ette kirju-tatud, siis osutus võimalikuks suuremaid sisse-tulekuid saada varanduse koosseisu hinna tõst-mise kaudu. Selles sihis muudeti ehituse all olevate ja maksuvabade kruntide osade vahekor-da ja hindamise rajoonide piire. Teiseks võeti hindamise aluseks üüride tasapind 15. sept. 1932. a. vaatamata sellele, et valitses üüride languse tendents.

Töösturite poolt esitati märgukiri linnavo-likogule, milles juhiti tähelepanu tööstuse lan-gusele kriisi tagajärjel ja paluti maksunormi vähendada 2%-lt 1%-le. Kahe häälega jäid töösturite ettepaneku pooldajad volikogus vähe-musse. Seepeale esitas koda sise- ja kohtu-ning majandusministeeriumile märgukirjad, milles paluti seadusandlikul teel liikumata varanduse maksunormi vähendada. Täniini pole vabariigi valitsus selles küsimuses veel seisukohta võtnud.

Äri- ja tulumaksuseaduse revideerimise küsimus.

Nimelt oli mitmelt poolt avaldatud arva-mist, et 2. ja 3. järgu äritunnistuste hind on liig kõrge ja et tuleks astuda samme selle alanda-miseks. Vahepeal oli aga kojast üles võetud äri-maksuseaduse revideerimise küsimus täies ulatu-ses, milleks on moodustatud koja sündiku juha-tusel sektsioonide esindajaist koosnev komisjon, kes pidi välja töötama vajalised parandused ja täiendused äri- ja tulumaksuseaduse muutmiseks.

Keskliste kasuprotsendinormide revideerimine.

Selles küsimuses peeti koos 2. sektsiooniga 3 asjatundjate koosolekut. Ka sai koda pro-vintsilinnadest mitmeid materjaale kasuprot-sendi normide alandamise vajaduse kohta 1932. a. maksuaastal. Nende materjaalide põhjal koostati kojast üldkokkuvõtte ettepanekuks 1932. aasta keskliste kasuprotsendi normide alanda-miseks kaubanduse alal, milline saadeti kätte ka

kõigile ärimaksukomiteede liikmeile ja nende asemikele juhtnööriks.

Maksustamise alal tuli kojal peale puhtmaksuküsimuste arutada ka muid maksustamisega lähedalt seotud küsimusi. Nii oli kojas kaalumisel abimaksuinspektori ametkoha loomine Tõrva.

Tõrva kaupmeeste ja töösturite selts palus koda astuda samme, et Tõrva seataks ametisse iseseisev abimaksuinspektor ja tema juure loodaks äri- ja tulumaksukomisjonid Tõrva linna ja ümbruskonna tarbeks. Koja 2. sektsiooni büroo, kaalunud seda küsimust, palus koja juhatuse kaudu maksudevalitsust abimaksuinspektori koha ja maksukomisjonide loomise Tõrva võtta tõsiselt kaalumisele. Aasta lõppedes ei olnud küsimus veel selgunud ja nagu maksudevalitsusest kuuldu, ei poolda valitsus, kulude kokkuhoiu mõttes, maksuinspektorite arvu tõstmist.

Ärimaksukomisjonide kaasistujate ja nende asemike sõiduningi päevarahade küsimus.

Selles küsimuses peeti koja ja majandusministeeriumi vahel pikem kirjavahetus, millest selgus, et pole peagu mingit lootust selleks, et ärimaksukomisjonide kaasistujad saaksid sõiduja päevarahasid riigikassa arvelt, ehkki see on seadusega lubatud.

Kaubandus.

1932. aasta, millal erakordselt terav majanduskriis lähenes oma haripunktile, möödus igasuguste kitsendavate seaduste ning määruste surve all. Majandusliku kriisiga esilekutsutud raskused tõid kaasa uusi, meil seni tundmatuid, seadusi, mis halvavalt mõjusid kaubanduse normaalsele arengule. Juba 6. novembril 1931. a. riigikogu poolt vastuvõetud kaupade sisseveo korralduse seadus („Riigi Teat.“ nr. 90 — 1931), mille järgi vabariigi valitsusele anti õigus panna maksuma üksikute kaupade kohta riiklik sisseveo ainuõigus, muutis senise kaupade sisseveo korra põhjalikult: tekkisid jälle päevakorrale sisseveolitsentsid ja -load, nagu neid mäletame Eesti vabariigi algpäevilt. Sisseveo õigus võeti ära suuremalt hulgal kaupmeestelt, kuna see õigus jäeti ainult I järgu äritunnistuse alusel tegutsevaile ettevõtetele (riigi ärimaksu seaduse muutmise seadus, „Riigi Teataja“ nr. 90 — 1931. a.). Välisvahendite ja väärmetallide liikumise korraldamise seadusega („R. T.“

nr. 95 — 1931) piirati välisvaluuta ostu ja müüki, kuna välismaksuvahendite ostu ja müügi õigus anti ainult Eesti Pangale ja viimase poolt õigustatud krediit-asutustele. Seega loodi olukord, millega välisavete tasumine tehti sõltuvaks Eesti Panga valuuta reservidest ja üldmajanduslikust seisukorrast. 23. novembril 1931. a. („R. T.“ nr. 103 — 1931) pandi maksuma määrus välismaadesse posti kaudu raha, välismaksuvahendite ja väärmetallide saatmise piiramise kohta, mille järgi vähegi suuremaid summasid, kas eesti kroone või välisvaluutat, ainult Eesti Panga loal võis välja saata. Selle määruse jõusseastumine halvatas omakord kaubanduse normaalset käiku, kuna kaupmeestel muutus päevast päeva raskemaks oma kohustusi välismaa kreditoride vastu täita, aga sellega ühes raskendus ka kaupade tellimine välismaalt. 19. det. 1931. a. pandi maksuma palkade vähendamise seadus („R. T.“ nr. 111 — 1931), millega vähendati riigiteenijate palku, mis nõrgestas suure osa kodanike ostujõudu. Ka see asjaolu andis end kaubanduses teravalt tunda.

Kõigi nende seaduste ja määruste tõeline raskus avaldus alles 1932. aastal ja lasub veel tänapäev raske survena meie kaubandusel. Kaubandus-tööstuskojal tuli kogu oma energia rakendada tööle, et pehmedada seda teravust, millega maksmapandud seadused ja määrused meie kaubandusse lõikasid. Nagu alati, nii ilmus ka möödunud aastal, et erakordsetes oludes antud seadused ja määrused omesega toovad kaasa mitmeid väärnähtusi; säärase kaubandusse puutuvate väärnähtuste vastu on koda astunud välja ja püüdnud nende kõrvaldamiseks aidata kaasa.

Valuutamüügi korraldamise küsimus.

Koda on tähelepanu juhtinud asjaolule, et valuutamüük Eesti Pangas sünnib ühegi süsteemita; sageli üks ja sama üri saab valuutat vähem tähtsate kaupade sisseveoks, kuna hädavajaliste kaupade sisseveoks valuutat ei müüda. Koda arvab peituvat selle nähtuse põhjused asjaolus, et Eesti Pangal puudub selge ülevaade sellest, milliseid kaupu meie hädapärast vajame ja millistest kaupadest me hädakorral võiksime loobuda. Kuuldavasti olevat Eesti Pangal mingisugune kaupade liigitus olemas, kuid see nimestik ei ole avalikult teada. Kui mainitud nimestik tõesti on olemas, siis tuleks see importööridele teha avalikuks, et viimased teaksid, kas neile tellimiste eest maksmiseks valuutat müüakse või mitte. Teadmatuse olukord võib aga kaubaturgu ainult

de-organiseerida ja paljudele kaupmeestele tuua raskeid tagajärgi. Vastava märgukirjaga pöördus Kaubandus-tööstuskoda Eesti Panga poole.

Äririiumide üürilepingute revideerimise küsimus.

Ü. K. S. K. palus K.-t.-koda astuda samme selleks, et seadusliku aktiga üürivahekorras seisvaile pooltele võimaldataks tühistada või enne tähtaega üles ütelda kõik üürilepingud, mis on sõlmitud vabakaubanduse ajal ega vasta enam praegusele seadustega ja määrustega piiratud kaubanduslikule olukorrale.

Koda leidis, et üürilepingute tühistamine seadusliku aktiga tõstaks üles üüriseaduse küsimuse terves ulatuses, ja kas säärasel puhul küsimus üldse leiaks rahuldava lahenduse, on väga küsitav. Otstarbekohasem on mõjuda kaasa, et üürileandjad vabatahtlikult äride üürilepingud võtaksid revideerimisele. Vastav ettepanek tehti majaomanike organisatsioonidele.

Siseturu tervendamise küsimus.

Ü. K. S. K. on palunud Kaubandus-tööstuskoda korraldada läbirääkimisi töösturite ja kaupmeeste vahel suur- ja väikemüügi hinnapoliitika ja üldse siseturu korraldamise asjus.

Koda leidis selle ettepaneku olevat kõigiti otstarbekohase ja otsustas vastavalt korraldada töösturite ja kaupmeeste läbirääkimise siseturu korraldamise asjus. Mainitud koosolekuid korraldati kolmel korral.

Kaubandusliku kutseoskuse seaduse eelnõu.

II sektsiooni büroo soovil koostati kajas kaubandusliku kutseoskuse seaduse eelnõu, milles nähakse ette määrused kaupluseõpilaste, õppinud müüjate (sellide) ja ärijuhtide kohta. Sektsiooni täiskogu kiitis koostatud eelnõu üldiselt heaks, kuid andis selle mõningate paranduste ja täienduste tegemiseks tagasi. Vastavalt kaupmeeste organisatsioonide soovidele töötati eelnõu ümber. Hiljem loobus aga koda sellest eelnõust lõplikult põhjendusega, et praegune aeg pole küllalt soodus mainitud eelnõu esitamiseks.

Või väljaveo korraldamise küsimus.

Valitsuse poolt kavatseti võieksportööride arvu piirata, andes või väljaveoks litsentse ainult paarile ühistegelisele ettevõttele. Säärane olukord oleks pannud eraärid-võieksportöörid raskele seisukorda, kuna neil on oma ettevõtetesse investeeritud suuremad kapitalid ja kalkulasioo-

nid tehtud kogu aasta peale. Ka ei ole see rahvamajanduslikult kuidagi soovitatav, kui üks suur ja tahtis kaubandusharu eraettevõtjate käest sootuks ära võetakse ja paar uhistegelist ettevõtet sel alal asetatakse monopolisti seisukorda. Koda juhatus esitas vabariigi valitsusele vastava märgukirja, mille tulemusena või väljaveo korraldus aasta lõpuni jäeti muutmata.

Linade väljaveo korraldamise küsimus.

Põllutööstusministeeriumi poolt olid välja töötatud määrused, mille järgi linade väljaveo kontrollpunkt Valgas oli määratud sulgemisele, nii et linade eksporti tuli teostada ainult Tallinna ja Pärnu sadamate kaudu.

See küsimus oli kajas kaalumisel mitmel korral. Valga kontrollpunkti sulgemine on kahjulik Lõuna-Eesti linakaupmeestele, kuid teisest küljest jälle on linade eksport ainult Tallinna ja Pärnu sadamate kaudu üldmajanduslikult kasulik, kuna sel juhul linade veoraha raudteel ja meripraht jääksid Eestile, Valga kaudu aga linu välja saates need tulud langeksid Läti kasuks. Lõppeks otsustas koda nõustuda põllutööstusministeeriumi ettepanekuga linade väljaveo Valga kontrollpunkti sulgemise asjus, kusjuures aga koda nõudis, et linade standardkomisjonist koda oma esindaja läbi võtaks osa. Viimane nõudmine leidis valitsuse poolt rahuldamist.

Võitlus väärnähtuste vastu, mis avaldunud kaupade sisseveo monopoliseerimise tagajärjena.

Kaubandus-tööstuskoda pööris oma tähelepanu asjaolule, et kaupade sisseveo monopoliseerimise tagajärjena on mõned väikesed, seni tundmatud agentuurärid omandanud I järgu äritunnistused ja pakuvad nüüd komisjoni tasu eest oma vahetalitust kaupade sisseveol. Nii sugused pisiärid rikuvad ainult turgu ja halvavad korraldada kauplemist.

Küsimust arutanud, Kaubandus-tööstuskoda rõhutas veel kord, et koda on alati olnud igasuguste kitsenduste vastu, mis korraldajale kauplemisele tehtud, nii on ta ka sisseveo monopoliseerimise vastu. Kui kaupade sissevedu reguleerida, siis tehtagu seda tollidega. Osaline kaupade monopoliseerimine toob aga enesega kaasa väärnähtusi: veetakse sisse kaupu, mis vähem vajalised, aga milliste sissevedu on vaba (näit. karusnahad), saates välja selle eest välisvaluutat, mille tagavarad meil ei ole suured ja mille juurevool on piiratud. Säärane olukord ei ole rahvamajanduslikult soovitatav.

Kuna meil sissevedu tuleb piirata ja valitus sellele teele ka on asunud, siis tuleks sisseveetavate kaupade kohta määrata kindlaks kontingendid. Nende kontingentide piirides tuleks anda sisseveolube ainult neile importööridele, kes teatava kauba alal juba varemalt on tegutsenud; ühes sisseveoluba andmisega peaks käsi käes käima ka valuutasaamise võimaldamine. Selle juures tuleks aga esijoones valuutat anda varemate kohustuste täendamiseks. Uutele, seni vastaval alal mittetegutsenud ettevõtetele ei võiks anda sisseveolube, samuti ei võiks neid kontingentide määramisel võtta arvesse ja neile tuleks valuuta andmisest juba ette ära ütelda. Need seisukohad on majandusministrile tehtud teatavaks.

Ostupreemiate küsimus.

Koja tähelepanu juhiti asjaolule, et mõned kaupmehed annavad oma ostjatele, eriti koolilastele, mõnesuguseid ostupreemiaid. Niisugune ostupreemiate andmine, eriti koolilaste kauplustes, kujuneb mõnikord otse ebasündaiks ja kombvastaseks; nii antakse teinekord koolilastele muude ostupreemiate seas huulepulki, pumatit, kinopileteid jne. Säärane väärnähtus tuleks korralikult kaubandusest kõrvaldada. Koja juhatus esitas selles küsimuses märgukirja haridus- ja sotsiaalministeeriumile.

Väljamüükide küsimus.

Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seaduse nõuete kohaselt annavad linnavalitsused loa kaupluste likvideerimis-väljamüükide korraldamiseks koja või ta osakonna arvamiste ärakuulamisele. Möödunud aastal kojalt tuli 10 korral sääraseid arvamisi avaldada ja anda oma nõusolek. Paaril kolmel korral tuli ka avaldada nõusolekut väljamüükide pikendamiseks. Likvideerimise või lõplikud väljamüügid on teatavaks saanud, kuna nende reklaam tõmbab rohkem ostjaskonda enda poole, tekitades seega ebameeldivat võistlust teiste kaupmeeste suhtes. Kuid seaduse otsese mõiste kohaselt ei saa aga neid väljamüüke keelduda neil korradel, kui kauplus tõesti likvideerub. Koda on alati võtnud väljamüügi loa palujalt allkirja, et ta pärast väljamüüki ka tõesti oma äri likvideerib, vastasel korral võetakse ta kõlvatu võistluse vastu võitlemise seaduse alusel vastutusele.

Sundusliku kaubahindade väljapanemise küsimus.

Majandusminister oma määrusega, mis hakkas maksma 15. maist l. a., nõudis, et kõigil kau-

padel, mis ariruumides või vaateaknal välja pandud, oleksid hinnad nähtavalt üles tähendatud. Määruse rikkujaid ähvardati karistada hangeldamise ja liiakasuvõtmise vastu võitlemise määruse alusel. Koda leidis, et see nõudmine on otstarbetu ja väga ebamäärane, mispärast otsustati paluda selle edasilükkamist. Kui see aga piki osutama võimatuks, siis paluti juhtnõore määruse täitmise üksikasjade kohta.

Mõisaküla Raudteelaste Tarvitajate Ühisuse vagun-poodide küsimus.

Koda on juba aastaid võidelnud erisoodustuste vastu, mis olid antud Raudteelaste Tarvitajate Ühinguile nende vagun-poodide liikumise suhtes meie raudteedel. Viimati jõuti nii kaugele, et kurikuulus raudtee eriveotariif nr. 80 kaotati. Kuid sellest hoolimata tuli aegajalt veel ette juhtumeid, kus vagun-pood seda tariifi kuidagi said kasutada. Sel puhul astuti viibimata koja poolt samme säärase seadusevastaste nähtuste likvideerimiseks meie raudteedel.

Suhkrutolli tõstmise küsimus.

2. veebruaril l. a. tõsteti üle öö suhkrutolli 7,5 senti võrra kilogrammilt. Selle tagajärjel tehti kaupmeestele, kes tõstsid hindu, terve rida protokolle hangeldamise ja liiakasuvõtmise vastu võitlemise määruse alusel. Sel puhul korraldas koda koloniaal- ja toiduainete kaupmeeste rahustamiseks kohalike organisatsioonide esindajate ja kaupmeeste ühise nõupidamise, kus otsustati paluda vabariigi valitsust muuta ära ülalnimetatud sõjaaegne määrus kui normaaloludele mittevastav. Ühtlasi kaaluti ka abinõusid, kuidas aidata üksikuid kaupmehi, kellele on tehtud võimude poolt protokollid.

Telefoni põhimaksu vähendamise küsimus.

Telefoni põhimaks ärides oli seni väga kõrge, mille tagajärjel eriti väikeäridel oli see äritegevuses nii vajaline ühendusepidamise võimalus raskesti kättesaadav. Sel puhul koja juhatus pöördus palvega teedeministeeriumi poole, et telefoni kasutamise rajataks koguni uuele alusele, nimelt et põhimaks muutuks odavamaks või kaoks hoopis ja telefonivalitsus võtaks oma tulud kõnamaksudest. See aitaks kaasa telefoni hoogsamale levimisele. Nüüd ongi teedeministeeriumi poolt olukorda ses suhtes pisut pehmemdatud ja maksu alandatud.

Lihamuügi monopoliseerimise küsimus.

Vabariigi valitsuse poolt anti eksporttaramajadele ainuõiguse lihamuügiks riigiasutustele. Selle küsimuse kohta esitas Kaubandus-tööstuskoda vabariigi valitsusele pikema margukirja, milles palutakse, et eksporttaramaju ei asetataks monopolisti seisukorda, mille all kannataksid teised lihamuüjad ja võistluse puudumisel ka loomade kasvatajad, kes monopoli korral kahtlemata saavad oma saaduste eest madalamat hinda kui nad vaba võistluse juures oleksid saanud.

Tallinnas kauplemisaja sundmääruse muutmise küsimus lihakauplejaile.

Lihakauplejate ühingu palvel tuli see küsimus kojas arutusele ses mõttes, et kauplemise aeg liha kauplustele oleks: 1. V — 30. IX kella 6—16½, 1. X — 30. IV kella 6—18 ja teise järgu pühadel kella ½7—½10-ni. Koda asus seisukohale, et sundmäärust ei tuleks muuta, kuna lihakauplused ei kauple üksnes lihaga, vaid ka veel paljude teiste kaubaartiklitega, ja need kauplused oleksid siis, võrreldes teistega, eesõigustatud seisukorras.

Rahaliste nõudmiste kindlustamise seaduse kava

Kojas koostati rahaliste nõudmiste kindlustamise seaduse eelnõu, mille sisu seisab selles, et kõik rahalised nõudmised, eesti kroonides või markades, mis tekkinud enne kavatsetava seaduse maksmahakkamist, kui ka nende nõudmistega ühenduses olevad protsendid rahuldataks puhta kulla hinna alusel, arvestusega 1 kroon või 100 marka ^{100/244} grammile puhast kulda. See eelnõu oli tekkinud psühholoogilistel motiividel ajal, millal vaidlused krooni kursi pärast olid ajakirjanduse veergudel igapäevasteks nähtusteks. Koda leidis hiljem selle seaduse eelnõu olevat üleliigse, kuna krooni kurss püsis selle tagi stabiilne. Ka ei oleks seaduse eelnõu omanud praktilist tähtsust krooni kursi muutmisel, sest suurem osa võlgnikke ei suudaks siis kulla alusel tasuda oma võlga.

Väliskaubandusse puutuvaist küsimusist

võiks veel nimetada Eesti-Leedu suhteid, mis järjest pahemaks muutusid Leedus mõjule kerkinud kalduvuse tõttu osta ainult sealt, kus nende kaupa ostetakse. Eesti Kiviõli a.-s., Metallitöösturite ja Tartu Telefoni Vabriku soovil koja juhatus palus vabariigi valitsust, et ta saadaks Leedusse delegatsiooni, kes sobitaks Leedus sood-

sama suhtumise Eesti kaupadele. Delegatsiooni koostamine koja osavõtul jäi ära, kuid välisministeeriumi ja majandusministeeriumi esindajad käisid Leedus. Nende läbirääkimiste tulemused pole aga tänini veel selgunud.

Aasta lõpul kerkis päevakorraale Eesti-Prantsuse kaubavahetuse küsimus selle tunduva passiviteedi tõttu Prantsusmaa kahjuks. Suurte sekelduste järele õnnestus saada selle enam-vähem rahuldav lahendus clearing-süsteemi kaudu.

Alatise tollipunkti asutamine Tartu.

Tulles vastu Tartu äriringkondade soovidele csines koda juba varemalt palvega majandusministeeriumis, et Tartu asutataks alatine tollipunkt. Möödunud aastal tuli kojal seda palvet korrata. Majandusministeeriumis lubati palve võtta kõigekülgselt kaalumisele ja võimalikul korral täita.

Arvete väljaandmise korra muutmise küsimus.

3. sept. 1932. a. („R. T.“ 71 — 1932) andis majandusminister määruse, mille järgi kõik I ja II järgu äride poolt väljaantavad arved tuleb anda sellekohastest talongraamatuid (tempelm. sead. § 17 p. 7). Kuna säärane uus korraldus oleks paljudele kaupmeestele, eriti neile, kel arveplankette suuremal arvul tagavaraks, muutunud tülikaks, esines K.-t.-koda palvega, et majandusministeeriumis mainitud määrused muudetaks. Tagajärjeks oli, et majandusminister selle määruse teostamise tükkas edasi kuni 1. jaan. 1934.

Pangandus ja kindlustusandus.

Pangandus 1932. aastal.

Panganduses peegeldus samuti majanduselu kokkutõmbumisprotsess. 1931. aastal alanud hoiusummade kahanemine kestis edasi kogu 1932. aasta jooksul. 1932. aastal kahanesis hoiusummad kommertspankades (kaasa arvatud kaks linnapanka ja üks pangakontor) 35,9 milj. kroonilt 30,2 milj. kroonile, seega kahanemine 5,7 milj. krooni ehk 16%. Kõige suurem oli hoiusummade langus aasta esimestel kuudel ja aasta kolmandal veerandil, millal kõige enam kõneldi krooni kursi langemise võimalusest. Püüti mahutada raha kindnisvaradesse ja asiväärtustesse. Ühtlasi avaldus tendents tähtajaliste hoiusummade ümberpaigutamiseks jooksvale arvele, arvatava sihiga leida ajajooksul mingi teissugune kasulikum mahutus, mil-

leks peeti tarviliseks jätta endale igal ajal disponeerimise võimalus. See järeldeb asjaolust, et lähtajalised hoiusummad langesid 1932. aasta jooksul tugevamini (9,8 milj. kroonilt 6,6 milj. kroonile, seega 3,2 milj. kr. ehk 33%) kui hoiuarved üldiselt (nagu eelpool nägime — kõigest 16%). Vastupidiselt hoiusummadele on aga 1932. aastal tõusnud kommertspankades korrespondentide arved 14,7 milj. kroonilt 16,2 milj. kroonile, seega tõus 15 milj. krooni.

Vastavalt hoiusummade kahanemisele tõmbasid pangad tagasi summasid aktiiv-operatsioonideks. Nii kahanesid 1932. aastal kommertspankades sisevekslid ja laenu 55,7 milj. kroonilt 51,7 milj. kroonile, seega ümarguselt 4 milj. krooni ehk 7,2%, välisvekslid aga 4,4 milj. kroonilt 2,9 milj. kroonile, kahanemine 1,5 milj. kr. ehk 34% (tingitud väliskaubanduse suurest tagasimeinest); kogusummas kahanesid seega vekslid ja laenu 5,5 milj. krooni, mis vastab ligikaudu hoiusummade langusele. Pankade võlaarved ja rediskonteeritud vekslid vähenesid aasta jooksul 13,6 milj. kroonilt 11,6 milj. kroonile, seega kahanemine 2 milj. krooni, mis vastab umbes korrespondentide arvete tõusule (1,5 milj. kr.). Sellest järeldeb, et pangad suutsid kohaneda muutunud olukorrale. Et meie pangad suutsid jätkata tegevust igasuguste kitsendusteta sel raskel aastal, millal välismaal mitmel pool oli raskusi panganduses, tuleb lugeda rõõmustavaks nähtuseks ja väärub allakriipsutamist.

Mis puutub pangaäri tulukusse 1932. aastal, siis oli see muidugi väike. Laenuprotsendi sundlik alandamine seadusandlikul teel alates 1. veebruarist 8%-le vähendas tunduvalt pankade brutto-tulusid, mis kompenseeriti teataval määral hoiusummadelt maksetavate % alandamisega. Kuid et vahe laenu- ja hoiuprotsendis vähenes võrreldes endisega ja läbikäigud laenuoperatsioonide alal läksid tunduvalt tagasi, siis tuli pankadel tõmmata kokku kulused administratsiooni ja personaali peale. Et aga möödunud aastal oli erapankades täiesti soigus üks äriala — kauplemine välisrahaga ja deviisidega oli koondunud maksmapandud kitsenduste tagajärjel peagu täieliselt Eesti Panka — siis suutis suurem osa panku vaevu tasakaalustada oma kulud tuludega; ülejäägid olid väikesed, nii et suurem osa panku dividendi ei maksnud (peale mõne üksiku).

Mis puutub Eesti Panka, siis oli tema peaeesmärgiks 1932. aastal hoida välisraha nõudmist-pakkumist tasakaalus ning kattevara põhikirjapärasel tasapinnal (üle 40%), mis tal ka läks korda välismaksuvahendite liiklemise alal maksmapandud kitsenduste abil. Kuid teostades

kontrolli välisraha liikumise üle koondas Eesti Pank välisrahaga kauplemise peagu täiel määral enda kätte, jättes erapangad vaeselapse ossa. Ka ei olnud kõik Eesti Panga algatusel maksmapandud kitsendused ega välisraha kontrolli teostamise viis alati kasuks meie rahvamajandusele. Välisrahaga ärimaailma varustades ei arvestanud Eesti Pank sesoonilist kõikumust välisraha nõudmises ja pakkumises, vaid seadis üles puht-aritmeetilise tasakaalu printsibi, millest kõikumatu kinni peeti, vaatamata sellele, kas see oli alati kooskõlas meie majandusele huvidega või mitte. Seisukord muutus veidi paremaks sest ajast, kui moodustati välisraha kasutamise otstarbe otsustamiseks Eesti Panga juures erikomisjon majanduslike organisatsioonide ja vastavate ministerriumide esindajast.

Ühele nähtusele peab siinkohal veel juhtima tähelepanu. Nimelt on välisvaluuta kitsenduste tagajärjel kogunenud meie pankadesse, peamiselt Eesti Panka, suured summad välismaa jaoks, millede korraldamine välisrahas varem või hiljem tõuseb pävakorrale ja mis saab olema seda raskem, mida suuremaks need summad tõusevad.

Eesti Panga krediitpoliitikas avaldus 1932. aastal tagasitõmbe tendents. Vaatamata valitsuse laenu tõusule langes krediitide kogusumma koos laenudega riiklikele pankadele 27,0 milj. kroonilt aasta alul 25,1 milj. kroonile aasta lõpul. Seega üldine kahanemine 1,9 milj. kr. Kuna valitsuse laenu tõusis 1,7 milj. krooni võrra, vähenes sisevekslite portfelli aasta jooksul 2,5 milj. krooni, kontokorrentlaenu kahanesid 0,7 milj. krooni ja muud laenu — 0,4 milj. krooni. Seega kahanesid Eesti Panga krediitid eramajandusele kogusummas 3,6 milj. krooni. Vastavalt sellele kahanes ka pangatähtede ringvool 35,2 milj. kroonilt aasta alul 31,2 milj. kroonile aasta lõpuks, kuna jooksvate arvete kahanemine ca 1,5 milj. krooni võrra kompenseeris valitsuse laenu tõusu.

Äriliselt lõppes Eesti Panga tegevus 1932. aastal 1,250 milj. kroonise puhaskasuga, millest 400 tuhat krooni jagati dividendiks aktsionäridele (8%) ja ülejäänud 850 tuhat krooni määrati tagavarakapitali.

Lõpetades seega 1932. a. panganduse seisukorra ülevaate peab tunnistama, et 1932. aasta lõpul oli panganduse seisukord stabiilsem kui aasta varem.

Üksikuist küsimustest märgime järgmised:

K r e d i i t a s u t u s t e s e a d u s .

Pärast mitu aastat kestnud eeltööd jõudis krediitasutuste seadus aruandeaasta alul riigikogusse. Riigikogu üldkomisjoni koosolekuist

võimaldada osa võtta Kaubandus-tööstuskoja esindajal selle seaduse kõigil kolmel lugemisel. Riigikogu komisjonis vaidlusi tekitanud küsimustest olid tähtsaimad: kassareservide kohta ülesseatud nõudmised, üksiku kliendi krediidi ülemmaar, panga esimehe asetäitja valimise viis, arvepidamise eeskirjad, riigimaksude küsimus krediitasutuste uhinemisel, pankade juhatustliikmete osavõtt teiste aktsiaseltside juhtimisest jne. Komisjoni liikmete poolt tehti veel laiendavalt mitmesuguseid pankade tegevust kitsendavaid ettepanekuid, millede tagasitõrjumine, pidades silmas ebasoodsat meeoleolu, mis oli tekkinud Diskontopanga ja Eesti Kommertspanga maksujõuetuks jäämise tagajärjel, ei olnud kerge. Üksikud komisjoni liikmeilt ette pandud kitsendavad eeskirjad võeti siiski seadusesse sisse, näiteks keeld kommertspankade juhatusliikmeil olla ühel ajal juhatusliikmeiks teistes aktsiaseltsides, millega on raskendatud pankade lähem kontroll nende klientide-aktsiaseltside tegevuse üle. Ka lükkati tagasi mitmed Kaubandus-tööstuskoja põhjendatud sooviavaldused mõnede eeskirjade pehmendamiseks. Mõningaile puudustele vaatamata on riigikogu poolt 23. märtsil 1932. a. vastuvõetud krediitasutuste seadus (RT. 31—1932) suur samm edasi krediitasjandust reguleeriva seadusandluse alal.

Krediitasutuste seaduse elluviimise seadus.

Et krediitasutuste seadus sisaldas tunduvaid lahkuminekuid võrreldes varem maksnud seadusega ja tingsis krediitasutuste põhikirjade muutmise, siis oli tarviline anda krediitasutustele oma tegevuse kohaldamiseks uuele seadusele ja põhikirjade muutmise läbiviimiseks tehtud tähtajad. Need tähtajad määrati ära krediitasutuste elluviimise seadusega, mis võeti vastu riigikogus ühel ajal krediitasutuste seadusega. See seadus on lahutamatu osa krediitasutuste seadusest ja selle käik oli analoogiline krediitasutuste seadusele. Kaubandus-tööstuskoda võttis muidugi osa ka selle seaduse ettevalmistamisest ja oma esindaja kaudu selle seaduse arutamise riigikogu üldkomisjonis.

Krediitasutuste seaduse teostamisega ühenduses seisvad küsimused.

1) Krediitasutuste järelevalve teostamise juhtnõõrid. Krediitasutuste seaduse § 104 põhjal kinnitatakse krediitasutuste inspektori tegevuse juhtnõõrid majandusministri ettepanekul vabariigi valitsuse poolt.

Selle eeskirja täitmiseks töötas krediitasutuste inspeksioon välja juhtnõõride kava, milline majandusministri korraldusel saadeti kojale tutvumiseks ja arvamise avaldamiseks. Kojas seisu koht ja väljatöötatud muudatusettepanekud esitati majandusministrile ja kohtu- ja siseministrile. Kojas esituse tulemusena muudeti mitmeti esialgset juhtnõõride kava.

2) Normaalpõhikiri kommertspankadele. Et krediitasutuste seadus tingsis põhikirjade muutmise, siis töötati kojast välja normaalpõhikiri kommertspankadele. Selle koostamisel on peetud silmas peale uue krediitasutuste seaduse veel üldiseid aktsiaseltside kohta maksvaid seadusnorme, mis ei ole muudetud ära kommertspankade suhtes uue krediitasutuste seaduse vastuvõtmisel. Normaalpõhikiri pärast heakskiitmist krediitasutuste inspektori poolt saadeti laiali muustrina kõigile asjast huvitatud pankadele.

3) Krediitasutuste inspektorile esitatavate arvete seisude ja kulude ja tulude aruannete vormid. Krediitasutuste seaduse § 78 põhjal peavad pangad esitama krediitasutuste inspektorile majandusministri poolt ettekirjutatud vormi järgi iga kuu viieteistkümnendaks elmise kuu lõpu arvete seisu ja pärast aasta-peakoosolekut aastaaruande. Selle paragraafi täitmiseks väljatöötatud arvete seisu ja kulude ja tulude aruande kavad saatis krediitasutuste inspektor kaubandus-tööstuskojale arvamise avaldamiseks. Koda tutvudes kavadele leidis, et need on niivõrd üksikasjalised, et pangad on sunnitud nende maksmapanekul korraldama ümber oma raamatupidamise, eriti kulude ja tulude arvestamise alal. Ühiselt Tallinna Pankade Ühinguga koostati vastukavad igakuise arvete seisu ja kulude ja tulude aastaaruande jaoks, millised olid tunduvalt lihtsamad, kuid seejuures siiski küllalt üksikasjalised ja täpsed. Esitatud vastukavad leidsid krediitasutuste inspektorilt ja majandusministrilt heakskiitmist ja pandi maksma peagu muutmatul kujul.

4. Krediitasutuste seaduse ja selle elluviimise seaduse muutmise küsimus. Et krediitasutuste seaduse ja selle elluviimise seaduse käsitamisel on osutunud mõned eeskirjad neis seadustes pankade seisukohalt mitteotstarbekohaseiks ja vajavad muutmist, siis võttis koda aruandeaasta lõpul üles krediitasutuste seaduse ja selle elluviimise seaduse muutmise küsimuse ja otsustas asuda muudatusettepanekute väljatöötamisele. Selle al-

gatuse teostamine jäi käesolevaks aastaks, mis pärast selle küsimuse lähem käsitletu ei kuulu käesoleva aruande piiridesse.

Laenu-% reguleerimine seadusandlikul teel.

Aruandeaasta alul töötas majandusministeerium välja kokkuleppeprotsentide määra seaduse eelnõu, mis määras laenude, obligatsioonide ja teiste väärtpaperite maksimaalseks protsendiks 8% aastas. Krediitasutuste laenude protsent oli esialgses eelnõus jäetud majandusministri määrata; ka ei olnud eelnõus ära määratud krediitasutuste poolt hoiusummadelt maksetava protsendi ülemmäär, seal leidis vaid paragraaf, mis andis krediitasutustele õiguse tähtajaliste hoiusummade ennetähtajaliseks ülesütleamiseks.

Küsimust kaalunud, koda asus seisukohale, et kuigi sundslik laenuprotsendi alandamine seadusandlikul teel ei ole soovitatav, peab sellega kui paratamatusega leppima, kuna valitsus nõuab seda kindlasti. Kui aga juba reguleeritakse seadusega laenuprotsenti, siis peab seadus määrama ühtlase maksimaalse protsendi kõikide laenude kohta. Krediitasutuste laenudelt võetava damno ja porto ülemmäärad võiksid vaid jääda majandusministri määrata. Et aga pärast laenuprotsendi alandamist krediitasutused ei oleks suutnud enam maksta endisi hoiuprotsente, siis pidas koda tarviliseks, et seadusega viiakse alla samast tähtajast ka hoiusummade %%. Need ettepanekud leidsid teatud määral vastuvõetmist ja riigikogus 22. jaanuaril 1932. a. vastuvõetud kokkuleppeprotsentide määra seadus määras alates 1. veebruarist 1932. a. laenuprotsendi üldiseks ülemmääraks 8% aastas (välja arvatud välislaenud) ja hoiuprotsendi ülemmääraks 6% aastas (koja soov oli, et maksimaalne hoiuprotsent oleks 5%).

Kindlustusasjandusse puutuvad küsimused.

1) Kindlustuslepingute seadus ja Balti Eraseaduse täiendamine ses osas. Kuna uue täielise kindlustuslepingute seaduse väljatöötamine võtab pikemat aega (vastav eelnõu on väljatöötamisel 1931. a. lõpul koja poolt kokkukutsutud koosolekul kindlustusseltside esindajaist moodustatud viieliikmelises komisjonis), kindlustuslepingu järgu kahjutasanõude aegumise tähtaja äramääramine osutus aga tungivalt tarviliseks, siis esitas kindlustusseltside palvel majandusminister vabariigi valitsusele kindlustuslepingu osas Balti Eraseaduse täiendamise seaduse eelnõu, võimaldades

Kaubandus-tööstuskojale enne võtta selle kohta seisukoht. Koda asus seisukohale, et lühim tähtaeg kahjutasanõude aegumiseks kindlustuslepingu järgi on tingimata tarviline (Riigikohus oli ühes oma otsuses tunnistanud kindlustus-tasu nõude aegumise tähtajaks mitte poliisis ettenähtud tähtaja, vaid üldise aegumise tähtaja, s. t. 10 aastat). Kuna meie kindlustusseltsid toimetavad edasikindlustusi välismaa seltsides, kelle lepingu tingimustes vastava maa sealuse kohaselt on ette nähtud lühike nõudeõiguse aegumise tähtaeg, ja et mitte tagantjärele võimalikud kahjutasanõudmised ei koormaks asjata meie kindlustusseltside bilansse, siis pooldas koda üheaastast tähtaega.

2) Kodumaal edasikindlustamise korraldamise küsimus. Põllutöö-koda saatis Kaubandus-tööstuskojale seisukoha võtmiseks oma kava kodumaal edasikindlustamise korraldamise kohta. See kava nägi ette riikliku edasikindlustamise keskkorralduse, kusjuures riigikassa peaks andma sellele asutusele oma garantii kahe miljoni krooni suuruses. Lähtekohaks oli põllutöökojal, et meie edasikindlustusäri välismaaga on kasulik ainult välismaale, meie aga kahjulik, ja seepärast suudaks kavetatud asutus mõne aasta jooksul koguda tarvilise kapitali. Vastava kasude ja kahjude arvestusega võidi lükata ümber põllutöökoja kalkulatsioonid, mis osutasid ekslikeks, sest neis ei olnud arvesse võetud aastast aastasse kestvaid vastastikkusi kohustusi preemiade ja kahjutagavarade näol. Pidades silmas meie kindlustusseltside püüdeid, teostada omavahelist riskide jaotamist, ja arvestades kui paratamatust edasikindlustamise vajadust välismaal koda otsustas tagasi lükata põllutöökoja kava riikliku edasikindlustamise keskkorralduse loomise asjas ja jätta edasikindlustamise korraldamise kodumaal kindlustusseltside endi hooleks.

Tööstus.

Tööstuses jätkus ka aruandeaastal juba 1929. ja 1931. a. avaldunud langus, eriti suurtööstuse alal. See nähtus oli tingitud saaduste hinna langusest nii põllumajanduses kui ka tööstuses ja ühtlasi ka järjest kõvenevast sisseveo kitsendusest välisriikides, kuhu meie peaaegiliselt oma saadusi välja veame. Puumaterjaali, vineeri, mööbli, tuitikkude ja tselluloosi hinnad ei suuda enam tootmiskulusid katta. Seepärast piirdusid kaupade valmistajad hädavaajaliste tellimiste täitmisega, et mitte lõplikult kaotada sissetootatud turge. Nende aruanded

nähtavad rõhuvas enamuses suuri kahjusid. Paremased seisukorras polnud ka siseturu varustajad. Põllupidajast tarvitajate sissetulekud on niivõrd vähenenud, et nendel ei jätku raha ka kõige hädalisemate kohustuste katteks. Ja säärasel korral loobutakse paljude tööstussaaduste tarvitamisest ning püütakse rahuldada hädalisi nõudeid kodus valmistatud asjadega. Riigivalitsus teeb suuri jõupingutusi, et või, peekoni ja munade väljavedu eripreemiatega abil ergutada, ja loob põllupidajale kõiksugu soodustusi, nii maksude ja võlaprotsentide vähendamise kui ka võlgade ümberkorraldamise kaudu. Et aga riigil selleks rahalised tagavarad puuduvad, siis on ta sunnitud neid maksude näol nõutama linnakodanikelt. Juba endised maksud olid küllalt rõhuvad, kuid uued hävitavad linnakodanikest tarvitajate ostuvõime täieliselt, mis nii-kui-nii on jäänud nõrgaks palkade kärpimiste, teenistusvõimaluste vähenemise ja tööpuuduse tagajärjel.

Suurtööstuse langust väljendavad kõige selgemini järgmised arvud:

Aasta	Tegevuses olevate ettevõtete arv	Tööliste arv	Tehtud töötundide arv	Teenistus. Kr.
1929.	279	30.885	61.069.000	24.534.000
1930	273	29.904	59.658.000	24.162.000
1931	261	27.268	51.149.000	20.572.000
1932	258	25.400	46.287.000	17.299.000

Loomulikult mõjutas säärase tööstuse seisukord tunduvalt ka koja tegevust.

Eriti teravalt andis end tunda läinud aastal tööpuudus. Tööpuudusega ühenduses olevate küsimuste selgitamiseks ja abinõude leidmiseks tööpuuduse vastu kutsuti vabariigi valitsuse otsusega ellu vastav komitee, millise tööst, samuti mitmesuguste üksikute tööpuudusega seotud küsimuste selgitamiseks moodustatud alamkomisjonide tööst, võttis osa koja esindaja.

Tähtsamaist küsimusist, milliseid kaaluti komitees, võiks nimetada sisekoloniseerimise, hädabitarbimise korraldamise, tööpuuduse vastu kindlustamise ja tööaja lühendamise küsimusi.

Et komitee töö võiks anda soovitavaid tagajärgi ja et abinõud, millised otsustatakse komitees tööpuuduse kaotamiseks võtta tarvitusele, ei riivaks üksikute huviringkondade, eriti aga tööstuse, huve, lõppeks, et komitee poolt tarvitusele võtmine ei sunniks valitsust peale panema uusi makse, millised uue koormana lasuksid meie tööstuslikul produktsioonil, selleks pidi

Kaubandus-tööstuskoda jõudu mööda aitama kaasa küsimuste otstarbekohasele lahendamisele.

Koda korraldas läinud aastal ankeedi ja kogus mitmesuguseid üksikasjalisi andmeid meie tööstuse kohta. Tuli selgitada meie tööstuse olukorda, samuti seda, kuidas luua meie tööstusele soodsamaid töötamisvõimalusi ning kas ei oleks meie olukorras võimalik ka tegutsemine mõnel uuel tööalal. Kogutud andmed näitasid, et meie tööstuse tootmisabinõud ja siseseaded võimaldavad tarbekorral produktsiooni tunduvalt tõsta ja ühel või teisel põhjusel kasvatada kaubatarvidust katta, ilma et oleks tarvis uusi investeeringuid ja uut inimjõudu tööle rakendada. Töö mehhaniseerimine ja töö ratsionaliseerimine on aastast-aastasse vähendanud tööliste osatähtsust tootmisprotsessis ja ükka enam ja enam on masin inimese füüsilise tööjõu tarvitamise tööstusest tõrjunud välja. Kuna ka meie tööstus on jõudu mööda teinud kaasa üldise tehnika arengu ja ka tulevikus seda peab tegema, kui ta ei taha kaotada oma võistlusvõimet, ei saa oletada, et väljajaated uute töövõimaluste leidmiseks tööstuses praegu või lähemas tulevikus võiksid suurened. Meie tööstus ei ole küll haaranud enda kätte veel kaugeltki kõiki tööalasid ja kasutanud kõiki tegutsemisvõimalusi, mida pakuvad Eesti olud, kas aga majandusliku surutise ajajärgul uute ettevõtete asutamine ja uute kapitalide investeerimine oleks läbiviidav, see on enam kui küsitav. Ülaltoodud kaalutlustel peeti tarviliseks vähemalt kõigi abinõudega hoida ära töövõimaluste kahanemist tööstuses, otsides töötule teisel uueks eksisteerimise võimalusi.

Tööpuuduse vastu võitlemise komitee poolt moodustatud alamkomisjon töötas välja õige põhjaliku ja üksikasjalise sisekoloniseerimise kava, millise vabariigi valitsus ja avalik arvamine kiitsid heaks. Selle kava teostamine peaks olema lähimate aastate tähtsaim ülesanne.

Pahempoolse maailmavaatega komitee liikmed esitasid ka oma poolt rea mitmesuguseid ettepanekuid, milliseid ei saadud pidada otstarbekohaseks, ja suurte kulude tõttu, mis nende ettepanekute teostamine riigilt ja omavalitsuselt oleks nõudnud, on need ettepanekud koguni teostamatud. Üks sääraseist ettepanekuist oli tööpuuduse kindlustusseaduse eelnõu, mille alusel kavatseti kõiki palgalisi, töö iseloomule vaatamata, kindlustada tööpuuduse vastu, kusjuures igal töötul, alates kaheksandast päevast pärast tööpuuduse algust, oleks õigus saada päevas mustatöölise päevapalgale võrdset toetusraha. Kindlustuskulude katmiseks tarvisminevast summast pidi eelnõu järgi andma riik

$\frac{1}{6}$ ja omavalitsused $\frac{1}{6}$. On arusaadav, missuguseid suuri ja meie rahvale üle jõu käivaid kulusid säärase eelnõu maksmapanek oleks nõudnud. Ka ei saanud koda tööpuuduse vastu kindlustamist rahalise toetuse andmise teel kuidagi pidada soovitavaks juba seepärast, et rahaliste toetuste andmine väga suurel määral demoraliseeriks töötäölisi.

Ka pidasid pahempoolse maailmavaatega komitee liikmed tarviliseks läbi viia vabade töökohtade sundusliku registreerimise ja säärase korra maksmapaneku, et ükski ettevõte ei oleks õigustatud ise palkama vabakssaanud töökohale töolist, vaid kohalikul tööbörzil oleks õigus oma äranägemise järgi töötäölist sinna määrata. Sellise korra maksmapanek oleks aga tähendanud töökohtade riigistamist; arusaadavalt pidi koda ka niisuguse kavatäöuse vastu teravalt välja astuma.

Täpsema ülevaate saamiseks tööpuuduse ulatäöuse kohta ning kontrolli pidamiseks töötute üle pidasid töösturite ringkonnad tarviliseks makäösmä panna tööpuuduse vastu võitlemise komitee poolt väljatöötatud tööraamatute (tööpasside) seaduse. Nimetatud seaduse eelnõu näeb ette, et igal töölisel peab tööle asumisel olema tööraamat, mis antakse välja kohaliku omavalitsuse poolt. Tööraamatusse kantakse sisse andmed selle kohta, mis ajast mis ajani tööline on teatavas käituses töötanud ja kui palju ta selle aja jooksul on saanud töötasu. Tööraamatu sissekannete alusel on tööbörzidel võimalik selgitada, kuipalju töötul on enne tööbörzil registreerimist tööd ja teenistust olnud, ja jõuda otsusele, kas registreeritav on pikemat aega olnud töötä või on ta koguni hooaja-tööline, kes hooajal oma aastase eksistentsi juba on teeninud ja seepärast erilist toetust ega soodustust hädaabitöölle saatmise näol ei vaja. See eelnõu esitatakse loodetäövasti käesoleval aastal riigikogule vastuvõtmiäseks.

Tööpuuduse vastu võitlemiseks ja töötäöaleku vähendamiseks soovitas rahvusvaheline tööbüroo tööäega lühendada ja sisse seada 40-tunnise töönädala. Kojas leiti, et töötundide arvu vähendamisega võiks küll pehmendada olukorda, kui kõik riigid oleksid nõus tööäega lühendama ja kui meile ja teistele vähem-arenenud tööstusmaadele oleksid lubatud erisoodustused. Säärase konventsiooni ratifitseerimiseks kõikide riikide poolt puuduvad aga väljavaated, nagu eelpool juba täöhendatud.

Rahvusvahelise tööbüroo poolt ülestöötetud invaliidsuse, vanaduse ja surma puhuks palgaliste töö-

jöudude kindlustamise küsimus. Koda esitas haridus- ja sotsiaalministrile märgukirja, milles juhiti täöhelepanu sellele, et vaevalt võib säärase kindlustamise läbiviimiseks olla ebasoodsamat aega kui seda on praegune silmapilk. Praegu, samuti ka lähemas tulevikus, kus meie täötsäimaks ülesandeks on ära hoida ettevõtete sulgemist, selgitada, kuidas suudame varustada oma töölisi tööga — ühe sõnaga, kuidas võidelda järjekindlalt kasvavate raskustega majanduselusel, on võimatu meie ettevõttele panna peale uusi sotsiaal kohustusi, mida palgaliste tööjööudude invaliidsuse, vanaduse ja surma puhuks kindlustamine toob kaasa. Kindlustamise läbiviimine oleks koda umbkaudse arvestuse järgi läinud makäösmä aastas umbes 15 miljonit krooni, kui palgaliste tööjööudude kindlustamine viia läbi nii nagu see näiteks on sündinud Saksamaal. Kui aga ainult tööstuslike ettevõttele töötavate palgaliste kindlustamine viia läbi, siis oleks see nõudnud ümar-guselt 6 miljonit krooni aastas, millist summat meie tööstusel anda ei ole. Ülaltoodust selgub, et invaliidsuse, vanaduse ja surma puhuks palgaliste sundkindlustamine meil ei ole teostatav. See koda seisukoht tehti ühtlasi teatavaks ka tööpuuduse vastu võitlemise komitees, kus kindlustamise küsimus pahempoolse maailmavaatega komitee liikmete ettepanekul võeti päevakorda ja mida nemand, kui abinõu tööpuuduse vastu võitlemiseks, pidasid tarviliseks.

1. septembril 1931. a. maksmapandud tööstuslike käituste tööäja seadusega pandi makäösmä tööstuslike käitustes 8-tunnine tööpäev. Koda juhatus esitas haridus- ja sotsiaalministrile märgukirja, milles juhiti täöhelepanu sellele, et maksmapandud seadus ei tee hooaja-tööstustele mingisuguseid crandeid ega võimalda hooaja-tööstusele hooajal mingisuguseid kõrvalekaldumisi 8-tunnisest tööpäevast, nagu seda lubavad teiste maade seadused. Ometi on meie hooajatööstus kliimatilistel põhjustel asetatud tunduvalt halvemasse olukorda kui näiteks Itaalia, Belgia ja teiste maade tööstused, kus hooaja-tööstusele tööäja suhtes on lubatud erisoodustusi. Hooaja-tööstuste huvides palus koda haridus- ja sotsiaalministrit: 1) vabariigi valitsuse kaudu esitada riigikogule tööäja-seaduse täiendamise ja muutmise ettepanek, mille alusel igal töölisel hooaja-tööstuses oleks võimalik alates 1. maist kuni 1. novembrini töötäöda kuni 120 tundi kahe nädala kestes, ja 2) teha korraldus, et töökaitse inspektion heatahtlikult suhtuks palveile, millistes eriti hooaja-tööstusettevõtted tööstuslike käituste tööäja seaduse § 10 ettenähtud ületundide tegemiseks (100 tundi aastas) paluvad luba.

Haridus- ja sotsiaalminister teatas, et temal ei ole võimalik seaduse muutmist riigikogust läbi viia, küll aga suhtus haridus- ja sotsiaalministeerium heatahtlikult palveile, millised esitati hooaja-tööstusettevõtete poolt ületundide tegemiseks loa saamiseks, ega tehtud erilisi raskusi ületundide lubamisel tööinspektsiooni poolt.

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi töökaitse osakonna poolt võeti uuesti päevakorda tööstuslike käituste tööliskonna asutuste (käitusvanemate) seaduse muutmise seaduse eelnõu ja töötati välja eelnõu, millega kavatseti kõrvaldada seadusest Kaubandus-tööstuskoja poolt omal ajal esitatud parandused. Koda ei saanud kuidagi lugeda põhjendatuks ja õigustatuks alles poole aasta eest riigikogu poolt ühes koja parandustega vastuvõetud seaduse muutmist. Pealegi näitas tegelik elu, et väited, mis koda seaduse eelnõu arutamise juures paranduste põhjendamiseks omal ajal ette tõi, on täiesti paika pidanud ja et parandused, mis koja poolt tehti, olid hädatarvilised. Ministrite-vaheline komisjon otsustas eelnõule käiku mitte anda.

Vabariigi valitsuse poolt esitati riigikogule tööliskoja seaduse eelnõu, mille alusel kavatseti tööliskoja valijateks arvata: 1) tööstuslikes käitustes töötavad töölised, 2) kaubanduslikes käitustes töötavad töölised, 3) majateenijad, 4) väikemaapidajad, 5) põllumajanduses töötavad töölised ja 6) kalurid. Koja ülalpidamise kuludeks oli kavatsetud võtta valijalt maksu, kuid suuremal määral koja ülalpidamiseks anda raha riigikassast.

Koda asus seisukohale, et temal midagi ei ole selle vastu, kui luuakse töövõtjate avalik-õiguslik kutseesindus — tööliskoda, pidas aga tarviliseks juhtida riigikogu üldkomisjoni tähelepanu reale eelnõus leiduvale puudustele. Koda ei saanud pida otstarbekohaseks, 1) et tööliskotta kuuluvad mitte üksnes palgateenijad, vaid ka kalurid ja väikemaapidajad, kel tööliselega ei ole ühiseid huve; 2) et tööliskoja valijate hulka kuuluvad ka ametnikud, nagu pangaametnikud, insenerid jne., kes peavad majateenijaid ja viimastega koos kuuluksid ühte kutseesindusse; 3) et tööliskoja aktiivne ja passiivne valimisõigus on antud ka töötatööliste; 4) et tööliskoja valimisõigus on antud 20-aastasile isikuile; 5) et tööliskoja valijate nimekirja pidamist kavatsetakse panna linna-, alevi- ja vallavalitsuste peale; 6) et tööliskoja ülalpidamist kavatsetakse teostada mitte üksi koja valijate maksudest sissetulnud summadega, vaid suurem osa kulud võetakse riigi

kanda; 7) et tööliskoja heaks võetavate maksude sissenõudmine on pandud tööandjate peale.

Pagaritööstuses öötöökeelu seaduse maksmapanekuga asetati meie pagaritööstus õige suurtesse raskustesse. Kõik jõupingutused, mis Kaubandus-tööstuskoda tegi seaduse arutamisel riigikogu sotsiaalkomisjonis 1928. aastal, ei annud soovitavaid tagajärgi, olgugi et koja esindajad juhtisid tähelepanu neile raskustele, millised tekivad sellest, et seaduse eelnõu ei vastanud elunõudeile. Rida pagarite kongresse püüdis ka omalt poolt tekkinud olukorra parandamiseks astuda samme, millised katsed samuti ei annud mingisuguseid tulemusi. Läänud aasta kestes riigikogule esitatud pagaritööstuses öötöö keelu seaduse muutmise seaduse eelnõu lükati riigikogu poolt tagasi.

Koja püüded seadustega maksmapandud olukorra pehmendamiseks andsid lõpuks tulemusi. Haridus- ja sotsiaalminister pani maksma määruse (27. aprillil 1933), mille alusel on lubatud alata ettevalmistavaid ja abitöid väike- ja kesktööstuses ühel mehel ja suurtööstuses kahel mehel kell 3 hommikul. Määruse järgi loetakse ettevalmistavaiks ja abitöödeks ahjude kütmine, taigana järelevalve ja jaotuse tööd rikkimineku ärahoidmiseks ja taignale maitseainete lisamine. Selle määruse maksmapanek pehmendab meie pagaritööstuse olukorda tunduvalt.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse elluviimisel kerkis üles rida küsimusi, millised tuli kojal lahendada. Tuli jätkata eelmisel aastal poolelijäänud eksamikavade koostamise tööd. Tuli otsustada, kuipalju õpilasi võiksid pidada meistrid, kuipalju õppinud töölised jne. Tähtsaimaks küsimuseks, mis kerkis üles ühenduses seaduse elluviimisega, oli meistriõiguste laiendamise küsimus. Selle küsimuse kohta asus koda seisukohale, et kutseoskuse levimiseks on meistritele tarviline, peale õpilaste pidamise eesõiguse, anda ka teisi eesõigusi. Eriti tarviliseks tunnistati, et maksma pannakse kord, mille alusel ainult insenerid ja meistrid võivad juhtida tööstusettevõteteid. Koda esitas kutseoskuse nõukogule oma kandidaadid tööskeasametite alatiste ja ajutiste liikmete kohale. Koja poolt ettepanud kandidaadid määrati nõukogus peagu eranditult tööskeasameti liikmeiks. Tuli võtta seisukoht mitmete meistrite registreerimise korrasse puutuvate küsimuste kohta, samuti lahendada mitmesuguseid teisi küsimusi, mis ühenduses seaduse elluviimisega.

Riigi tööstusettevõtete, ärikohade ja viljapuuaedade omandu-

seks andmise seaduse maksmapanekust saadik on koda alatiselt jälginud nimetatud ettevõtete eraomanduseks müügi läbiviimist ja põllutööstusteeringumi ning valitsuse tähelepanu juhtinud puudustele, millised tulid ilmsiks riigistatud ettevõtete eraomanduseks müümisel. Kaubandus-tööstuskoja delegatsioon juhtis riigivanema tähelepanu sellele, et maksvais hindamistabeleis on ette nähtud liig kõrged hinnad ja et hinna tõstmine teatava koeffitsiendiga kasvatamise teel ei ole põhjendatud. Märjukirjas, mille koja delegatsioon esitas, paluti riigivanemat teha võõrandatud tööstusettevõtete omandajaile ka teisi soodustusi.

Osaliselt kergendab riigistatud tööstusettevõtete omandajate olukorda riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seaduse § 9 muutmise riigikogu poolt, mille alusel ostuvõlalt edaspidi arvestatakse intresse 4% (varem 6%). See intressi vähendamine on maksev ka nende kinnisvarade kohta, mille ostu-müügilepingud on sõlmitud enne ülalnimetatud seaduse maksmapanekut.

Läinud aastal oli põllutööstusteeringumil kavatsus panna maksuma korraldust, mille järgi ühelgi tööstuskohal ei või olla üle 8 ha põllumajanduslikult kasutatavat maad. Selle kavatsuse kohta esitas koda põllutööstustrile märjukirja, milles juhiti tähelepanu nendele ebasoovitavatele tulemustele, millised säärase korralduse läbiviimine enesega tooks kaasa. Küsimus võeti põllutööstusteeringumis uuesti kaalumisele ja loobuti kavatsusest.

Laevasõit.

Hoolimata puudujääkidest suudeti eesti laevad 1932. a. suuremas osas veel hoida sõidus samal ajal, kui kogu maailma laevastikust on pandud seisma umbes 14 milj. tn. Kuid ka meil ei või puudujääkidega töötamine kesta kaua, kuna olemasolev tonnaaz „söb enese ära“. Seisukord on veelgi raskem seepoolest, et välislaevasõit töötab vaid välisturgudel, olles sunnitud võistlema ühesuguste prahtide alusel välislaevadega, kellele peale madala valuuta on saanud osaks ka suured riiklikud soodustused.

1932. a. oli meil puht-välisõidus tegevuses umbes 75.000 br. reg.-tn. Merimehi oli nendes laevades töös umbes 1.100 (suvisel hooajal isegi rohkem); brutto-prahid välisrahas ulatusid kuni £ 450.000.—. Sellest summast on Eestile valuutat sisse tulnud ca £ 180.000 ja laevameestele tasuta välisvaluutat ca £ 100.000.—. Nii on viletsaile oludele vaatamata meie välislaevasõit annud riigile ligi 2,5 milj. kr. eest välisvaluutat (netto).

Prahihinnad on aga meie laevade tegevusaladel langenud väga rängalt.

Eesti kroonidesse arvatult oli keskmine langus prahihindades 1932. a. 60%. Kuna välisõidus maksetakse prahid ainult inglise naela alusel, on arusaadav, et selle langemisega kannatas meie välislaevasõit eriti raskesti. Samal ajal, kui prahid kohutavalt langesid, ei vähenenud aga eesti kroonides maksetavad kulud sugugi selles vahekorras, vaid on jäänud peagu samale tasemele, mil need olid 1929. a. Näiteks on palgad läinud alla umbes 10% (Soomes 30—40%), administratiivmaksud, kapitali tagasimaksud, võla-protsendid jne. on jäänud samadeks, mis 1929. a. Inglismaal ja Skandinaavia riikides on aga need kulud vastavalt langenud.

Tähtsamaist tõist aasta kestes oleks märkida järgmist:

Kaubalaevastiku arendamise küsimused ja maksustamine.

Aasta kestes astuti rida samme kaubalaevastiku seisukorra parandamiseks. Prahihindade madalus, laevahindade langus, tollimüürid, inglise naela langus ja eesti krooni ning elukalliduse kõrgus, vanade laevade võrdlemisi suured kulud kindlustuse, protsentide, varustuste jne. alal sundisid otsima abinõusid raskest seisukorrast väljapääsmiseks.

Baltimere ja rahvusvahelise laevanduse konverentsi poolt esitati laevanduse saneerimise kavavad (laying up & scrapping), mis aga meile on täiesti vastuvõetamatud; ühe kava järgi tuleks laevad, mis üle 25 aasta vanad, lammutada. Kui meil see teostada, siis kaotaks Eesti umbes 70% oma kaubalaevastikust, mis aga on küllalt tähtis tegur eesti rahvamajanduses. Säärase suure protsendi lammutamiseks ei leidu vabatahtlikke soovijaid; ka riigivalitsus ei lubaks seda teha, veel vähem lammutamist finantseerida praegusel surutise ajal, kus riigi eelarve koostamine nõuab suurt pingutust.

On juhitud valitsuse tähelepanu raskele surutisele, mis meie kaubalaevastikku on tabanud, paludes pöörduda tõsisemat tähelepanu laevanduse ülenitamisest sellest.

Teedeministeeriumi juure asutati küll ministeeriumide vaheline erikomisjon, kus ühemeelselt võeti vastu mitmesugused otsused laevanduse seisukorra parandamiseks, millised otsused leidsid ka vabariigi valitsuse heakskiitmist.

Kaubanimekirjade tempelmaksustamise ja laevade survey-remondi küsimuses on valitsuse poole korduvalt pöördud, juhtides tähelepanu sellele, et survey-remont laevade juures

on perioodiline remont, mis on hädatarviline selleks, et hoida laev sõidukõlvulises seisukorras, ja et seda remonti tuleb teha laeva juures iga 3—4 aasta tagant; samuti, et see remont on ühenduses suurte kuludega, mis vähemate laevade juures teevad välja 10—20% laevaväärtusest. Praeguste maksuseaduste järgi langevad need kulud täies ulatuses selle aasta peale, millal need kulud on tehtud, mistõttu nende kulude summa koormab liig raskesti selle aasta bilanssi, millal kulud tehtud. Kui järgmistel aastatel laev peaks andma tulu, siis ei arvutata maha nende aastate tulust mingit osa survey-remondi aasta kuludest. Tuleks maksuseadust muuta nii, et survey-remondi kulud jaotataks mitme aasta peale, nagu see sünnib paljude teiste maade seadusandluse järgi, ja erijuhtumel oli maksev ka Venemaal aktsiaseltside organiseerimiskulude, samuti ka pankade kohta, kui nad väärtpaperite kursi äkilise langemise tõttu pidid kandma suuri kahjusid. Küsimus on ka ministeeriumide vahelisel nõupidamisel üles võetud, kuid seni pole veel reaalseid tulemusi saavutatud.

On valitsuse poole pöördud laevasõidu laenude pikendamise küsimuses, kuni kriisi möödumiseni, kusjuures on saadud lubadus, et Pikalaenu Pank kui ka laenufond võimaluse piirides laevaomanikele tulevad vastu.

Laevasõidu laenude protsendi alandamise asjus on jõutud niikaugele, et uus laevasõidu laenufondi seadus võeti riigikogu poolt vastu. Uue seaduse järgi antakse laenu kaubalaevade ehitamiseks, ümberehitamiseks või remonteerimiseks, samuti ostmiseks välismaalt ja eesti lipu all sõitvate laevade ekspluateerimisel tarviliste kapitalide soetamiseks.

Koja palvele, et erapankadest laevandusele antud pikaajalise iseloomuga kõrgeprotsendilise laenu protsent viidaks alla kas laenude ülekandmise teel Pikalaenu Panka või kompenseerides kõrgemat protsendivahet sellega, et vastavaile laevasõidu ettevõttele, kel laenuid riigi- ja erapankadest, esimeste pealt protsent alla viiakse, ei läinud korda, sest valitsus, ehkki varem oli nõus, asus pärast selles eitavale seisukohale.

Ka laevanduse laenufondi komitee ülesannete, laenude hoidmise, nõutamise ja kasutamise määruste kohta on avaldatud seisukoht, et ei või teha sunduslikuks perioodiliste surveyde sooritamist kodumaal, mis teatavalt juhtumel võib minna kaaliks ja asetaks riigi sadamatehased monopolisti seisukorda ning võistluse puuduse tõttu võiks tööhinnad ajada liig kõrgele, samuti et trahvimäärad viidaks 2% pealt 1% peale.

Jääklausi asjus on pöördud mitmel korral Daani kindlustusseltside poole, et need võtaksid sama seisukoha jääklausi kohta Tallinna ja Paldiski suhtes, nagu Saksa kindlustusseltsid, kuid Daani seltsid asusid kindlale seisukohale, et nad ei saa sakslaste seisukohaga ühineda, sest et tingimused Daani seltsides on märksa kergemad kindlustuste suhtes kui uued saksa klauslid.

Tallinna-Stokholmi liini toetuse asjus on pöördud ministeeriumi poole, et liinile eelarves sissevõetud toetussumma maksetaks välja, sest viimase ärajätmine võib tuua soovimata tagajärgi, sundides liini tegevust lõpetama, mille tõttu liin võib välismaalaste kätte üle minna, mis aga majanduslikult meile on kahjulik. Valitsus on asunud eitavale seisukohale toetuse asjus liinile ning arvatavasti kaotame sellega oma viimse välisliini.

Talviste juuremaksude suhtes kaupadele Bremen-Tallinn, Stettin-Tallinn, Lüübek-Tallinn, Hamburg-Tallinn liinil on Tallinn asetatud palju halvemasse seisukorda kui Riia ja teised Läti sadamad. On astunud vastavad sammud, et Tallinn asetataks juuremaksu suhtes õiglasemasse seisukorda, ja kuidagi mitte halvemasse kui Riig, kus jääolud teatavasti on palju halvemad kui Tallinnas.

Lootsimaksude asjus on ka asunud seisukohale ja peetud kinni sellest põhimõttest, et riik ei peaks lootimisest saadud tuludest võtma osa, vaid et need läheksid lootsiasjanduse paranemiseks.

Virtsu ja Vormsi lootsijaamade likvideerimise ja lootside arvu vähendamise asjus on seksioon asunud jaatavale seisukohale, sest seni pole ükski laev neist jaamadest lootse nõudnud.

Määruse kava mere ja sisevete laevade ja muude ujuvate abinõude järelevaatuse tasunormide kohaselt taheti panna maksma kord, et kõik eesti kauba-, reisijate- ja abilaevad, vaatamata sellele, kas nad on klassis või mitte, peavad võtma iga aasta peale merekõlvulisuse tunnistuse laevakere, masinate ja katelde ning navigatsiooni alal, makstes selle tunnistuse eest iga aasta normides ettenähtud summa. Selles on asunud eitavale seisukohale ja leitud, et see praegusel erakordselt raskel laevasõidu kriisi ajal toob laevadele uusi materiaalseid kohustusi, kuna praegune olukord nõuab väljaminekute vähendamist. Ühtlasi palus koda, et määruse kava ei kinnitataks, vaid et see antaks põhjalikuks ümbertöötamiseks, et rajada riiklik laevade järelevaatust praktilisele alusele, ja

et senised puudused ja arusaamatused sel alal kõrvaldataks.

Raadioseadete ja raadiooperaatorite kutseksamite asi.

Uue raadioaamrustiku alusel taheti panna liig suured kohustused meie laevadele raadio suhtes, nimelt p. 102 järgi tehakse raadio sisseseadmine sunduslikuks kõikides tramplevades üle 1600 br. reg.-tn. ja p. 105 põhjal kirjutatakse ette tramp-laevades, mis üle 3000 br. reg.-tn., 8-tunnine sunduslik valve; sellel on pöördud vastavate ministriumide poole, et raadiomaarustiku pp. 102—105 annulleeritaks. Teedeministri poolt tühistati see sundus kuni 1. jaan. 1933. a. Samuti avaldas koda soovi, et loodaks võimalus laeva tüürimeestel omandada vajalised teadmised ja sooritada eksam III järgu raadiooperaatori tunnistuse saamiseks. Viimase küsimuse lahendamiseks on vastav kursus tüürimeestele käimas, millest praegu 14 tüürimeest võtab osa.

Laeva avarii puhul edasisaadeta v a p r a h i k o h t a o n a v a l d a t u d s e i s u k o h t j a s e l l e o s a k o h t a, e t d i s p a š t e h a k s e L e n i n g r a d i s S S S R s e a d u s t e j ä r e l e, a s u t u d e i t a v a l e s e i s u k o h a l e, s e s t p o l e t e a d a, k u i d a s s e d a S S S R s e a d u s t e j ä r g i t e h a k s e.

K a u b a - j a a b i l a e v a d e m a s i n a j u h t k o n n a j a m a s i n a m e e s k o n n a s ö i d u s e a d u s e m u u t m i s e j a k a u b a l a e v a d e k i j u h t - j a m e e s k o n n a s ö i d u s e a d u s e m u u t m i s e s e a d u s e k a v a d e a s j u s t u l d i k o j a s o o v i d e l e v a l i t s u s e p o o l t o s a l t v a s t u. A s t u t i s a m m e k ü l l r i i g i k o g u r ü h m a d e s n e n d e s o o v i d e v a s t u v ö t m i s e k s t ä i e s u l a t u s e s, k u i d e e l n ö u d l ü k a t i r i i g i k o g u p o o l t t a g a s i n i n g p o l e s e n i v e e l j ö u t u d s e d a l ä b i v i i a.

P ä r i j a t e ö i g u s t e k i n n i t a m i s e j a h o o l d a m i s e k ü s i m u s t e s e l g i t a m i s e k s s e a d u s a n d l i k u l t e e l l a e v a h u k k u m i s e p u h u l o n v ä l i s m a i l t v a s t a v a d a n d m e d s a a d u d n i n g k o j a j u r i s k o n s u l d i l e ü l e a n t u d v a s t a v a s e a d u s e e e l n ö u k o o s t a m i s e k s.

A s i o n p r a e g u v e e l l a h e n d a m a t a s e e t ö t t u, e t s e a d u s t e k o m i s j o n i s o n k ä s i l k a u u e t s i v i i l s e a d u s t i k u k o o s t a m i n e, k u s ü l a l t ä h e n d a t u d k ü s i m u s e k o h t a v a s t a v a d p a r a g r a a f i d s i s s e v ö e t a k s e. E t k o j a j u r i s k o n s u l t n e i d v ä l j a v ö t t e i d v e e l p o l e s a a n u d, s i i s t u l e b o o d a t a s e n i, k u n i n e e d o n s a a d u d.

P ä r n u s a d a m a t ö ö l i s t e ü h i n g u e t t e p a n e k u k o h t a, e t P ä r n u s a d a m a s p a n d a k s m a k s m a m ä ä r u s, m i l l e s k e e l d a k s e v ä l i s m a a l a e v a d e m e e s k o n d a d e l t ö ö t a m i n e l a e v a d e l a a d i m i s e l j a t ü h j e n d a m i s e l, a s u s k o d a s e i s u k o h a l e, e t k u n a l a e v a d e s i s e m i n e t ö ö, s. o. l a e v a r u u m i s t r e e l i n g i n i j a v a s t u p i d i, h a r i l i k u l t k u u l u b l a e v a o m a n i k u v ö i k a p t e n i k o r r a l d u s s e j a s ü n n i b t e m a k u

l u l, s i i s e i s a a t e d a m ä ä r u s e g a s u n d i d a s e l l e k s m a a l t t ö ö j ö u d u v ö t m a. K u i v ä l i s m a a l m ö n e s k o h a s l a e v a m e e s k o n n a g a e i s a a l a e v a t ä i t a j a t ü h j e n d a d a, s i i s o n s e e t ö ö l i s t e o r g a n i s a t s i o n i d e s a a v u t u s. V a l i t s u s e o r g a a n i d p o l e h a r i l i k u l t v a h e l e s e g a n u d.

K a p t e n i d e k l a r a t s i o o n i k ü s i m u s e s o n p ö ö r d u d m a k s u d e v a l i t s u s e p o o l e, e t k a p t e n i d e k l a r a t s i o o n i v o r m l i h t s u s t a t a k s. M a k s u d e v a l i t s u s t e a t a s, e t s e d a o n v ö i m a l u s e p i i r i d e s t e h t u d, v ä h e n d a d e s n e n d e a s j a d e n i m e k i r j a, m i d a t u l e b k a p t e n i d e k l a r a t s i o o n i s t ä h e n d a d a. T u r i s t i d e l a e v a d e l t e i n ö u t a t a r b e a s j a d e j a m o o n a l o e t e l u. K u i d l a e v a m o o n a l o e t e l u ä r a j ä t m i n e ü l d s e e i o l e v ö i m a l i k p ö h j u s e l, e t l a e v a j u h i d e i o l e j ö u d n u d t a k i s t a d a s a l a k a u b a t o o m i s t E e s t i s s e; k u i s a l a k a u b a v e d u v ä h e n e b, s i i s o n m a k s u d e v a l i t s u s n ö u s k a p t e n i d e k l a r a t s i o o n i s t j ä t m a v ä l j a m o o n a l o e t e l u; s e l l e k o h t a o n a n t u d v a s t u l a u s e, e t ü k s i k u s a l a k a u b i t s e m i s e p u h u l e i v ö i k s l a e v a s ö i d u l e t e h a t a k i s t u s i.

P u n k r i - s ü t e k ü s i m u s e s o n a s t u t u d s a m m e, e t k ö r v a l d a t a k s p u u d u s e d, m i s o n ü h e n d u s e s k i v i s ü t e k ö r g e n d a t u d s i s s e v e o t o l l i g a, n a g u s ü t e k o h t a, m i l l e d e o s t u m ü ü g i - l e p i n g u d o l i d s ö l m i t u d e n n e s e a d u s e m a k s m a h a k k a m i s t, j a e t s ö e d, m i s m ä ä r a t a k s e s i s e v e t e - j a v e d u r l a e v a d e l e, l a s t a k s s a m u t i s i s s e t o l l i a l a n d u s e g a n a g u s ö e d m e r i l a e v a d e l e.

H i i u m a a j a m a n d r i v a h e l k o r r a p ä r a s e l a e v a ü h e n d u s e l o o m i s e a s j u s o n a s t u t u d v a s t a v a i d s a m m e, m i l l e t a g a j ä r j e k s o n, e t k a t s u t a k s e p i d a d a ü h e n d u s t v ö i m a l i k e s p i i r e s n i i k a u a k u i j ä ä o l u d s e d a l u b a v a d. E s i n d a j a t e k a u d u o n n ö u p i d a m i s t e s t v ö e t u d o s a r a n n a s ö i d u l a e v a l i n i d e k o o s t ö ö a s j u s.

V a b a p a r d a m ä r g i a s j u s o n j ö u t u d n i i k a u g e l e, e t t e e d e m i n i s t r i m ä ä r u s e g a 10. s e p t. s. a. o n p a n d u d m a k s m a E e s t i s r a h v u s v a h e l i s e d l a a d i j o o n e m ä ä r u s e d, m i l l e j ä r g i l a e v a o m a n i k v ö i b l a s t a o m a l a e v a m ä r k i d a r a h v u s v a h e l i s e l a a d i j o o n e j a m e t s a v e o l a a d i j o o n e u u e m ä r g i g a, v a s t a v a l t 1930. a. L o n d o n i k o n v e n t s i o o n i l e. U u e m ä r g i s a a m i s e k s t u l e b p ö ö r d u d a k a s v e e t e d e v a l i t s u s e v ö i v a s t a v a k l a s s i s e l t s i p o o l e, k e s t e e b s e l l e k o h a s e d m ö ö t m i s e d n i n g a r v u t a b v ä l j a u u e l a a d i j o o n e. R a h v u s v a h e l i s e d l a a d i j o o n e r e e g l i d j a n e n d e ä r a k a s u t a m i s e t i n g i m u s e d o n k o o s t a t u d j a l a e v a o m a n i k e l e s a a d e t u d k ä t t e.

Ü h t l a s i p o o l d a s k o d a v a b a p a r d a k o n v e n t s i o o n i r a t i f i t s e e r i m i s t.

T e e d e m i n i s t e e r i u m i k a v a s m e r e j a s i s e v e t e k a u b a l a e v a d e k ü t j a t e a l a m m ä ä r a k o h t a o n a v a l d a t u d s e i s u k o h t, e t p r a e g u s e l r a s k e l a j a l l a e v a s ö i d u l e p o l e m i n g i t

kasu kütjate arvu kindlaksmääramisest, see maar peaks jaama lahtiseks, sest et võimatu on iga laeva kohta ühesuguselt kütjate arvu määrata kindlaks, kuna palju oleneb ses küsimuses punkrite asetusest ja muudest tingimustest, pealegi kannab tarvilise arvu kütjate kohalolemise eest hoolt juba laevaomanik ise.

Laevade kindlustuse küsimuses on võetud seisukoht, nimelt et laevade registreerimise ja kinnistamise seadused üldiselt on kooskõlastamata ning vastolus praktilise asjaajamise korruga. Seaduse mõtte järgi kuulub kinnistatud laevade omandamise õiguste sissemärkimine ja asjaajamine Tallinna-Haapsalu rahukogu kinnistusosakonna alla. Samal ajal peab ta ka valvama, kas laeval on veel eesti lipu kandmise õigus, samuti tuleb valvata laeva mõõtmise andmete järgi.

Säärane kahes kohas registri pidamine on tülikas ega anna täpset ülevaadet laevaomanike ja koormatuste kohta. Tuleks seadus muuta nii, et laevade omandusõigusesse ning omanikesse puutuvad küsimused oleksid kõik koondatud samasse kohta, kus tegelikult sünnib laeva eesõigustatud nõudmiste sissekandmine. Ka oleks tarviline seadus muuta nii, et kõik omanike muudatused sunduslikult kantaks registrisse, et oleks igal ajal näha, kes ja kui suures osas keegi on tegelik laevade omanik.

Prægused seadused näevad ette, et laeva osanik võib oma osa iseseisvalt pantida, teisest küljest võib aga pandiõiguse põhjal laeva panna aresti alla või ta isegi sunduslikult müüa. Tuleks seadus muuta nii, et teised osanikud selle all ei kannataks. Laevaühingu seadus näeb ette, et iga ühingu liige vastutab vaid proportsionaalselt oma osale, nii et teised ei võiks saada kahju ühe osaniku kaudu.

Edasi tuleks seadus muuta nii, et kui laeva hüpoteek on vaid laeva osa kohta, siis ei võiks mitte kogu laeva areteerida või müüa, vaid ainult vastav laeva osa sunniteel ära müüa. Laevaühing näeb ette, et osanikel on müügi puhul ostu-eesõigus, kuid võttes arvesse, et omandusõiguse ülemineku registreerimine on korraldamata, on seda raske teostada. Tuleks need kolm seadust kooskõlastada ja maksma panna uus kord, milline oleks ühtlane laeva omandamise, laeva hüpoteekide ja registreerimise suhtes.

Arstitunnistuste nõudmise asjas merimeeste teenistusse võtmisel ja merimeeste seaduse §§ 27 ja 28 muutmise kohta. On tehtud ettepanek veeteede valitsuse poolt, et merimehe palkamisel arstitunnistuse nõudmine teha laevaomanikule sunduslikuks.

Selles küsimuses koda on asunud seisukohale, et arstitunnistuse nõudmist teenistusse astumisel tuleb pooldada, kuid mitte seda teha sunduslikuks, mis paneb laevaomaniku valjapäasmatusse seisukorda uue merimehe pealevõtmisel säärasest kohast, kus arsti pole olemas ning laev on sunnitud kiiremas korras reisi jätkama. §§ 27 ja 28 muutmist ei tule pooldada, sest tähendatud paragraafid on ka Skandinaavia merimeeste seaduses ning ka meil ei ole mõtet neid muuta.

Kuresaare merekooli küsimuses, kus haridus- ja sotsiaalministeerium kavatses sulgeda Kuresaare merekooli II klassi, asus koda eitavale seisukohale, pöördudes ministeeriumi poole, et tuleks Kuresaare kooli juhataja palvele tulla vastu kooli majandusliku seisukorra parandamise ja kooli senise tüübi 3 klassi allesjätmiseks.

Merekoolide seaduse eelnõu kohta on koja seisukoht avaldatud ja esindajate kaudu tehtud kõik, et neid seisukohti arvestataks.

Sadama kommetes on täiendused viidud läbi laeva vintsimeeste palkamise küsimuses ja krohvmatide laadimismäärade kohta.

Sadama ja laevasõidu tegevusega ühenduses olevate ekspertide alal korraldasid koja ametlike ekspertide nimekirjas olevad isikud aasta kestes terve rea ekspertiise avariide, luukide jne. alal.

Laevade varustamise, ehitamise ja remonteerimise materjaalide odavamaks muutmise asjus on valitsuse tähelepanu juhitud äärmiselt suurtele hinnavahedele meie materjaalide alal võrreldes välismaaga, mis teevad märksa kallimaks laevade käitamise kui ka remonteerimise.

On astunud samme, et volitusseaduse § 4 eksportkaubanduse soodustamise volitusele võetaks lisaks ka laevasõit; ettepanekuga ühines ka valitsus ja riigikogu üldkomisjon, kuid see parandus tõmmati riigikogu rahaasjanduse komisjonis maha ning vaatamata kõigile astunud sammudele ei läinud korda seda riigikogus läbi viia, kus vähese häälteenamusega ettepanekud parandus hääletati maha.

* *
*

Ülaltoodud üksikasjad moodustavad vaid osa neist rohkearvulisist küsimusist, mis koja alla kuuluvail mitmekülgseil majandusaladel iga päev üles kergivad ja nii või teisiti lahendamist nõuavad. Neid ülesandeid on koja organid, tegelased ja ametnikud aasta kestes täitnud innu ja armastusega, olles järjest valvel kodumaa rahvamajanduse ja koja ümber koondunud ringkondade huvide kaitseks.

Kaubandus-tööstuskoja üldine tulude ja kulude aruanne.

T u l u d.

1932. a. eest.

K u l u d.

T u l u d.		1932. a. eest.		K u l u d.	
Ülejääk maksudest 1. jaanuari 1933. a. peale		214.341.64		Kulud 1932. a.	
Sisse tulnud 1932. aastal				Kulude §	
1925. a. maks. Kr. 77.19				1. Palgad . . . Kr. 49.790.—	
1926. a. " " 40.85				2. Kantselei kulud . . . " 4.960.14	
1927. a. " " 187.92				3. Sõidukulud . . . " 2.876.—	
1928. a. " " 75.93				4. Vallasvara muretsemine " 82.25	
1929. a. " " 598.46				5. Raamatute muretsemine " 335.49	
1930. a. " " 2.436.14				6. Juriidil. abi . . . " 3.189.20	
1931. a. " " 32.632.08				7. Majapidamine " 9.756.34	
1932. a. " " 50.216.71	99.289.66			8. KTK Teataja puudujääk . . . " 6.176.96	
1933. a. " " 13.024.33				9. Loengute korraldamine. " 623.10	
IV järgu kaub. ettevõtete maksudest	143.06			10. Mitnesugused loetused . . . " 1.100.—	
Protsentidest jooks. arvete ja tähtajaliste hoisummade pealt	8.103.25	107.535.97		11. Ametn. ja teen. arstiabi " 2.616.94	
				12. Esinduskulud " 1.153.49	
				14. Eettenägemata kulud " 3.529.33	
				15. Ametnike toetuskassa " 3.192.—	
				16. Rahvusvahel. Kaub.-koja maksud ja Baltiriikide majand.-konv. kulud " 978.35	
				17. Esinduste ellukutsumine:	
				a) Narva esind. kulud . Kr. 800.—	
				b) Rakvere ja Virum. es. kulud 593.18 . . . 1.393.18	91.752.77
				Koja Tartu osakonna kulud . . 4.693.11	
				Koja Tartu osakonnale mööbli muretsemine 439.— " 5.132.11	
				Koja Pärnu osakonna kulud . . . 2.726.11	7.858.22
				Annetus tööpuuduse all kannatajaile hr. riigivane ma kaudu " 10.000.—	
				Pikal tän. nr. 20 asetseva majaga ühenduses olevad kulud " 1.382.31	11.382.31
				Ülejääk 1. jaan. 1932. a. peale	210.884.31
	Kr.	321.877.61		Kr.	321.877.61

Väljavõte Kaubandus-tööstuskoja revisjonikomisjoni koosoleku protokollist 9. juunist 1933. a.

Koosolekust võtsid osa härrad: J. Reinthal, J. Semm, J. Girard, A. Ruuben ja A. Tani.

Koja juhatuskirja § 33 põhjal on koosolek otsusvõimne.

Revisjonikomisjon vaatas läbi 1932. a. aruanded, võrreldes neid raamatute ja tõendavate dokumentidega, kusjuures leidis raamatud dokumentidega olevat kooskõlas. Kulud on tehtud eelarve piirides. Lõpp-bilanss on 31. detsembri 1932. a. peale koostatud tasakaalus Kr. 248.207.93.

Žurnaali läbikäik ühes algus- ja lõpp-bilansiga on Kr. 1.469.042.69.

Kõikide aruannete läbivaatamisel revisjonikomisjon vaatas üle kassa seisu sularahas 9. juunil s. a., kusjuures leidis, et sularaha kassas vastab kassaraamatus 9. juunil 1933. a. näidatud ülejäägile Kr. 676.20.

Allkirjad: J. Reinthal, A. Tani, A. Ruuben, Joh. Semm, John Girard.

Statistilisi andmeid Kaubandus-tööstuskoja jooksva töö kohta 1932. a.

1) Koosolekuid ja erinõupidamisi kojas.

Koja peakoosolekuid	2
„ nõukogu koosolekuid	4
„ juhatus koosolekuid	20
„ majaehituse komisjoni koosolekuid	4
„ sektsioonide täiskogu koosolekuid	21
„ sektsioonide büroode koosolekuid	92
„ sektsioonide vahelisi nõupidamisi	6
Erinõupidamisi üksikuil erialadel	29
Ad hoc komisjonide koosolekuid eriküsimustes	5
Lepituskomisjoni koosolekuid	8
Sadama- ja merekaubanduse komisjoni koosolekuid	3

Kokku mitmesuguseid koosolekuid: 194

2) Jooksev töö koja arveosakonnas.

Läbi töötatud (12 kuu jooksul) 380 maksjate nimekirja 47.079 maksnikuga.

Kirjalikke järelepärimisi maksuinspektoreile, maksude arvestuste selgitamiseks, tehtud 1156 maksumaksja kohta.

Välja arvatud uute juuretunud ettevõtete kohta 3604 uut maksniku-kaart. Kaartide üldarv, millega sissetulnud maksude märkimisel tegemist — 49.400 tk. Aasta jooksul tuleb juure keskmiselt 3000 uut maksnikku ja langeb välja niisama palju.

Sissekandeid raamatuisse (arvult 22), ühes nende juure kuuluvate dokumentide korraldamisega, 12 kuu jooksul tehtud 10.521.

3) Äride registreerimise alal.

Uusi firmasid registreeritud	1389
Varem registreeritud andmete muudatusi tehtud	770
Tegevuse lõpetamisi registreeritud	809
Välja antud tunnistusi	233
Sisse tulnud kirju	1233
Välja läinud kirju	2137
Teateid antud firmade kohta suusõnal ja telefoniteel umbes	5000

4) Protestitud vekslite nimekirjade väljaandmise alal.

Kokku seatud ja välja antud 1930/31. a. protestitud vekslite kokkuvõte 872 lk., umbes 70.000 nime. Kokku seatud ja välja antud 12 protestitud vekslite kuunimekirja (kokku 1486 lk.).

Peetud statistikat protestitud vekslite kohta notaaride aruannete järgi kuude kaupa. Notaarid (arvult 54) saadavad aruanded protest. vekslite kohta 2 korda kuus. 12 kuu jooksul proteste olnud 64.409.

Peetud protest. vekslite registrit. 12 kuu jooksul registrisse kantud üle 64.409 protesti.

Välja kirjutatud arveid protestitud vekslite nimekirjade tellijaile 183.

Sisse tulnud kirju 1077.

Välja läinud kirju 1210.

Veksliprotostide mitteamvestamise palveid on saadud 861, millised on arvatud juba tulnud kirjade hulka. Palved on läbi vaadatud ja otsustatud ning otsustest asjaosalistele kirjalikult teatatud.

Protestitud vekslite asjus tuleb iga päev võtta vastu umbes 4—5 isikut; rohkesti teateid tuleb anda ka telefonilistele järelepärimistele.

5) Registratuuri ja raamatukogu korraldamise alal.

Välja antud päritolutunnistusi 299 tk.

Registreeritud ja kaustadesse korraldatud 3449 sissetulnud kirja. Samuti registreeritud, posti jaoks valmis korraldatud ja ära saadetud ja ära kirjad kaustadesse korraldatud 2528 välja läinud kirja. Selle juures on väga palju kirju mitmeskümmes eksemplaaris.

Uued raamatud kartoteeki kantud. Raamatuid lugemiseks antud ja vastu võetud umbes 200. Läbiloetud ajalehed ja ajakirjad korraldatud ja asetatud anhiivi.

6) Ajakirja toimetamise ning väljasaatmise alal.

Toimetatud ja välja antud 24 nr. „Kaubandus-tööstuskoja Teatajat“, iga nr. 1400 eks. ja 16—20 lehekülge suur.

Valmistatud kokku umbes 32.000 aadressi ja nende järgi ajakirja nr. nr. aadressaatidele kätte saadetud.

Peetud abonmentide raamatut tähestiku järjekorras ja abonmentmaksu raamatut; samuti vahetatud umbes 460 kirja aadresside muutmise ning tellimismaksu tasumise asjus.

Korraldatud agentide kaudu tellimiste ja kullutuste vastuvõtmine.

Peetud kirj vahetust provintsis asuvate tellimiste vastuvõtjatega.

7) Esindatud koda välispool.

Riigikogu komisjonides 18 korda.
Ministeeriumides ja riigiasutustes . 101 „
Omavalitsusasutustes 3 „

Kokku 122 korda.

Koja alatised esindajad on osa võtnud:

Tollipeakomiteest 29 korda.
Eesti Pangas valuutakomisjoni koosolekuist 17 „
Väliskauband. komisjoni koosolekuist 9 „
Maks. peakomitee istung. (357 asja) 23 „
Laevasõidu fondi komitee istung. . . 7 „
Tariifinõukogust (2 esind.) 33 „
Tööstusnõukogust (2 esind.) 4 „
Hindamise peakomiteest 5 „
Tööstusnõukogust (2 esind.) 4 „
Linna tööstuse tehnilisest komisjonist 30 „
Merimeeste kodu juhatast 4 „

Koja alatised esindajad on osa võtnud, 165 korda.

Juriidilist nõu antud umbes 320 korda.

Lepitustoimingute palveid sisse tulnud — 29.

Nendest lahendatud asjus — 12.

Lahendamata asju vastaspoole mitterõõs-olekul 17.

Üldse käib kojas oma asju õiendamas päeva jooksul keskmiselt 20 inimest.

Pealeselle on koja alatised esindajad:

Kutseoskuse nõukogus 2 esind.
Töösokuse ametites igas linnas . . . 1 „
Ärimaksukomisjonides igas komisjonis . 2 „
Tulumaksukomisjonides igas komisjonis 1 „

8) Ülevaade küsimuste kohta, mil-
liste arutamisest koja esindajad
riigikogu komisjon., ministeeriu-
mides ja riigiasutustes võtnud osa.

Korda.

1. Nõupidamisest hindade reguleerimise
asjus 3
2. Eesti-Läti clearingi küsimuses . . . 1
3. Tollitariifide asjus 2
4. Valuuta korraldamise küsimuses . . . 3
5. Eesti-Läti kaubalepingu asjus . . . 11
6. Eesti-Prantsuse clearingi küsimuses . 4
7. Meistrite, õpp. tööliste ja tööstusõpil.
seaduse elluviimise küsimus. 4
8. Tööliskoja seaduseelnõu asjus 3
9. Võõrand. tööstusettev. ja ärikohtade
küsimuses 12
10. Tööpuuduse vastu võitlemise küsimuses 17
11. Endiste gildide varanduste küsimuses 1
12. Hooaja tööalade asjus 1
13. Vähemate ettevõtete maksustam. korra
lihtsustam. 1
14. Linna chitusrajoonide plaani küsim. . 1
15. Eesti nädala korraldamise küsimuses . 1
16. Piirituse ja bensiini segamise seadus-
eelnõu 2
17. Pagaritööstusega seotud küsimustes . 1
18. Riigi tööstuskooli õpil. praktiliste tööde
asjus 2
19. Tööstusl. käituste tööliskonna asut.
seaduseelnõu 1
20. Keskmiste kasuprotsendi normide kindl.
määruste asjus 2
21. Krediitasut. seaduse ja sellega seotud
määruste asjus 19
22. Volituste seaduseelnõu asjus 2
23. Laevasõidu julgeoleku küsimuses Saa-
remaa läänerrannal 2
24. Rannasõiduliinide küsimuses 2
25. Arstitunnist. küsimuses merimeeste
teenist. võtmisel 1
26. Rendiraha võtmise asjus kraanakolidelt 1
27. Raadio-pelengaatorite ülesseadmise kü-
simuses 3
28. Laevanduse olukorra selgitamise asjus 4
29. Laevameestele makset. tasu asjus lae-
vahukkumise puhul 3
30. Tuletornide ja merimärkide asjus . . 10
31. Dekreetide koostamise ja läbivaata-
mise asjus 2

Kokku 122

Majandusellu puutuvaid seadusi ja määrusi.

1) Majandusministri määrus moratooriumi maksmapanemiseks Sakala Panga kohta.

Riigikogu poolt 23. märtsil 1932 vastuvõetud krediitasutiste seaduse põhjal pani majandusminister kolmeks kuuks maksuma moratooriumi Sakala Panga kohta, arvates 13. maist s. a. kell 12.

Määrus on avaldatud „R. T.“ nr. 43 — 1933.

2) Määrus 1933. a. eest määratud kinnisvaramaksu kohta maksulehtede väljastamise ja maksumise tähtaegade kohta.

Selle määrusega on 1933. a. eest määratud kinnisvaramaksu kohta maksulehtede väljastamise tähtajaks on määratud kindlaks 1. septem-

ber 1933. Sama maksu tasumise tähtajaks on määratud:

1) riigimaade ja metsadevalitsusel kasutada olevailt kinnisvaradelt 30. detsember 1933;

2) kõigilt teisilt kinnisvaradelt 1/3 osa maksu kohta 30. september 1933 ja 2/3 osa maksu kohta 30. november 1933.

Määrus on avaldatud „R. T.“ 44 — 1933.

3) Kauplemisaja määruse täiendamise määrus.

Selle määrusega lubatakse III järgu äritunnistusega lihakauplustes kauplemist äripäeval 1. maist kuni 1. oktoobrini kella 6 kuni kella 16.30. See määrus hakkab maksuma 23. juunist s. a.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Äride register

maikuu teisel poolel.

Registreeritud firmad:

- Aleksander Adamson, Tallinn, Uus-Tatari 19—2, maiusainete en gros müük autost.
- Jette Ant, Tallinn, Suur-Roosikrantsi 16 ja Harju 39; 1) mütsitööstus, 2) mütsikauplus.
- Balti Nahavabrik, David Birin ja Jakob Dobruschkes, Pärnu, Vana-Sauga 24, nahatööstus; täisühing, osakapital Kr. 3.000.—. Prokurist Michel Birin.
- „Kino Amor“ Sofie Ehrlich, Tallinn, Harju 38.
- Josef Eisner, Tallinn, Pikk 7—4, agentuur- ja komisjoniäri.
- Elfriede Elbrecht, Narva, Madise 28, toiduainete- ja piimakauplus.
- Boris Elson, Tallinn, Suur-Raevalla 20, toiduainetekauplus.
- Koloniaalkauplus „Majandus“ Harry Floss, Tallinn, Jakobsoni 6.
- Margiäri „Estofil“ Bertha Hines, Tallinn, Pikk 28, vanade postmarkide äri.
- Leida Huberg, Tallinn, Pagari 4, söögi-maja.
- Evald Härm, Holstre v., Raasilla, talu-rahvatarvete kauplus.
- Jahuveski Ivan Kotškin, Skarjatina v., Zagrivje k.
- Ljubov Laur, pagari- ja kondiitriäri, Narva, Posti 60.
- Verner Lemet, Tallinn, Hollandi 6, toiduainetekauplus ühes piimamüügiga.
- Magdalena Leit, Tallinn, Väike-Ameerika 19, lihakauplus.
- Johanna Liblikmann, Tallinn, Kunderi 8, toiduainete- ja piimakauplus.
- Aleksander Liidemann, Haapsalu, Lille 10, pruugitud asjade ost ja müük.
- Johannes Lilienthal, Pärnu, Uus-Sauga 7, toiduainetekauplus.
- Harald Madiberg, Rakvere, Lai 13, seemnetekauplus.
- Hotell-restoraan „Riviera-Palais“ Jaan Martinson, Tallinn, Koete 10.
- Heinrich Metslang, Rapla, Alu as., mootorjahuveski.
- Elmar Naptal, Tallinn, Sambla 2, toiduainetekauplus.
- Eduard Pootsmann, Nõmme, Männilkuete 38, lihakauplus.
- Elisabeth Pärnamäe, Tallinn, Suur-Pärnu mnt. 73-a, lihakauplus.
- Agnes Põld, Tallinn, Kollane 8, toiduainete- ja piimakauplus.
- Anna Rikk'i toiduainetekauplus, Türi, Suur-Pärnu 37.

27. Martin Saar, Tallinn, Suur-Tartu mnt. 74, lihakauplus.
28. Eugen Tarasov, Järvakandi v., toiduainetekauplus.
29. Ida Tergem, Tallinn, Harju 30, söögi-maja.
30. K. m. „Farmer“ Lili Tõnisson, Tallinn, Volta 3, piimatalitus; prokurist Viktor Tõnisson.
31. Elisabeth Turner, Tallinn, Vene 12, toiduainetekauplus.
32. Marta Waldmann, Rakvere, Laada 35, toiduainetekauplus.
33. Jakob Velks, Tallinn, Roopa 8, toiduainetekauplus.
11. Eesti Mehhaanilise Puutööstuse A.-s. A. M. Luther, Tallinn, surma läbi lahkunud prokurist Friedrich Holm.
12. Amalie Lääne lõpetas Tallinnas, Harju 30, asunud söögimaja ja avas Pirital, Viimsi vallas, kohviku firma all „Silla kohvik“ A. Lääne.
13. Arnold Lõvi üle viinud linnasetööstuse Suur-Pärnu tänavalt 33 samale tänavale 17, Türil.
14. Elise Maks jätkab äritegevust, avades Tallinnas, Kentmanni 19, toiduainetekaupluse.
15. Johan Meister üle viinud pagariäri Poska tänavalt 17 samale tänavale 31, Paldiskis.

Registreeritud muudatused:

1. Aleksander Allik lõpetas oma Tallinnas, Kentmanni 32, asunud mööbli-, puunõude- ja majandustarvete kaupluse ning avas samal kohal mööblitööstuse.
2. F. Badendieck & Co, kummikaupadega kauplemine, Väike-Karja tänavalt 8 üle viidud Müürivahe 16, Tallinnas.
3. Metsatööstuse aktsiaselts „Eesti Saeveskid“, Tallinn, Alendri 4, lahkunud juhatuse liige Eugen Aurich ja asjaajaja-direktor John Clarke. Uueks juhatuse liikmeks valitud Helmi McKibbin.
4. Jakob Elbrecht lõpetanud Narvas, Madise 28, asunud toiduainete- ja piimakaupluse, peab edasi samasugust kauplust Narvas, VII Peetri 13-a.
5. O.-Ü. „Embag“, Tallinn, Suur-Roosikrantsi 4—1, lahkunud juhatuse liikmed Eugen Sacharias ja Aleksander Sakovski, juhatuse liikmeiks valitud Reinhold Treublut ja Niina Schilling.
6. Eesti Sporditarbenõude Osühisus „Esto“, Tallinn, Pikk 47, lahkunud juhatuse liikme Eduard Kõppo asemele on valitud Johannes Rosenfeldt.
7. Richard Glassmann lõpetas Tallinnas, Pikk 3, asunud koloniaalkaupluse, peab edasi Tartus asuvat šokolaadi- ja marmeladitööstust ja -kauplust.
8. Voldemar Greker üle viinud raua- ja teraskaubalaos Laialt tänavalt 32 samale tänavale 21, Tallinnas.
9. Rudolf Kirschbaum üle viinud koloniaalkaupluse Uelt tänavalt 24—3 Falkpargi tänavale 3, Tallinnas.
10. Pauline Lepp üle viinud toiduainete-kaupluse Koidula tänavalt 11 Suur-Kompassi tänavale 33, Tallinnas.
16. F. Mühlhaupt & Ko, arsti- ja kirurgia-tarvete müük, üle viidud Viru tänavalt 21 Vene tänavale 1—15-a, Tallinnas.
17. Eesti A.-S. John Nurminen, Tallinn, Väike-Karja 12, Wilhelm Reederi prokuura kustunud.
18. Johannes Pachel lõpetanud Tallinnas, Vaimu 1, asunud veinikaupluse, peab edasi veinitööstust Tallinnas, Harju 35, firma all „Tallinna Marja-puuviljaveinitehas J. Pachel“. Firma asukohaks on Tallinn, Kooli 9.
19. Melanie Piht avanud teise toiduainete-kaupluse Tallinnas, Kaupmehe 20 (varem registreeritud Tallinnas, Lai 42 asuvat kauplust peab edasi).
20. Daniel Press üle viinud toiduainete- ja koloniaalkaupluse Kreutzwaldi tänavalt 28 samale tänavale 51, Võrus.
21. Leonhard Põderman üle viinud linaja viljakaupluse Jaama tänavalt 109 samale tänavale 111, Tartus.
22. Leida Räimthal jätkab äritegevust, avades toiduainete- ja piimakaupluse Tallinnas, Oskari 3.
23. Sofia Salm jätkab äritegevust, avades Kuresaares, Kohtu tän., toiduainete-kaupluse.
24. Saku Õlletehase A.-S. Tallinn, Suur-Kloostri 10—12, juhatusse kuuluvad Armin Lieven (asjaajaja-direktor), Claus Nottbeck, Hans Neufeld.
25. Aleksander Süld lõpetas Järvakandi vallas asunud toiduainete-kaupluse, peab edasi õlleladu Rapla vallas.
26. Tallinna Eesti Kirjastus-ühisus, Tallinn, kustunud Peeter Eineri prokuura.
27. Jüri Tiido jätkab äritegevust, avades söögisaal-kohviku Tallinnas, Vaksali pst. 12, firma all „Söögisaal-kohvik Schnelli“ J. Tiido.

Tegevuse lõpetamine registreeritud:

1. Konstantin Folker, Tallinn, Jakobsoni 6, koloniaalkauplus.
2. Nikolai Fiek, Tartu pitsi- ja paelavabrik „Eestipits“, Tartu, Riia 4.
3. Aiapidamine E. Laas, Narva, Sumu-aia 3/5.
4. Berta Leinberg, Tallinn, Roopa 8, toiduainetekauplus.
5. Aleksander Lepik, Tallinn, Kunderi 8, toiduainete- ja piimakauplus.
6. Johanna Lilienthal, Pärnu, Lubja 10, toiduainetekauplus.
7. Sinaida Luige, Nõmme, Männiku tee 38, lihakauplus.
8. Alkoholita jookide tehas „Akva“ Johannes Pachel, Tallinn, Vaimu 1.
9. Dipl. arhitekt A. Podčerkajev & P. Subčenkov, Tartu, Väike-Tähe 16—3, ehitustööde ettevõte.
10. Jakob Pärnamäe, Tallinn, Vaiko-Juhkentali 7, lihakauplus.
11. Margiäri „Estofil“ L. Reha, Tallinn, Pikk 28, vanade maitse äri.
12. Anna Schwartzberg, Tapa, Lai 1, toiduainetekauplus.
13. Ida Sulbi, Tallinn, Pagari 4, söögisaal.
14. Emilie Švaiko, Tallinn, Sumbala 2, toiduainetekauplus.
15. Albert Teppor, Tallinn, Toom-Kuninga 26, toiduainetekauplus.
16. Ella Tomson, Tallinn, Maakri 6, rohu- ja vävikauplus.
17. Madis Viismann, Lehtse v., segakauplus.
18. Aleksander Voronkin, Nõmme, Põllu 11, toiduainetekauplus.
19. Anton Väät, Tallinn, Kaupmehe 20, toiduainetekauplus.
20. Piimatööstus „Farmer“ J. Zimmermann, Tallinn, Volta 3.

Abieluvaranduse lahutamise lepinguid.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisade nr. nr.	Elukoht
Ziegelmann, Saul ja Kamerasso, Iina	19. IV 33	„R. T.“ lisa nr. 41 30. V 33	Tallinnas, Liivalaia 33. „ Imanta 31—3.
Berendsen, Gottlieb ja abik. Anna, sünd. Zetlin	12. IV 33	„	„ Narva m. 29 7.
Käöst, Voldemar Mihkli p. ja abik. Valentine Frantsu t.	30. III 33	„	„ Vaarika u. 6/2.
Depmann, Hans ja Lents, Linda	5. IV 33	„	„ Imanta 15—1. Tall., Veizenbergi 4—3.
Püss, Jakob ja tema abik. Alvine.	14. III 33	„	Virumaal, Porkuni v.
Limberg, August ja tema abik. Lisanna.	27. III 33	„	Paides, S. Aia 12.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.**Kõnekoosolekud kaupmeestele ja tööstureile Viljandis, Põltsamaal, Türil ja Paides.**

Põltsamaal asutati kaupmeeste-töösturite ühing.

Kaubandus-tööstuskoja ülesandel viibis Viljandis, Põltsamaal, Türil ja Paides koja III sektiooni sekretär A. Mändvere.

Viljandis oli kõnekoosolekule kogunenud üle 60 kaupmehe-töösturi, kus A. Mändvere referaadis „Praegune majanduslik olukord ja Kaubandus-tööstuskoda“ valgustas maailma ja Eesti

praegust majanduslikku olukorda ja praeguse kriisi peapõhjusi.

Pärast referaati oli koosolekul arutuseel Viljandisse Kaubandus-tööstuskoja esinduse ellukutsumise küsimus. Üksmeelselt leiti tarviliseks kutsuda ellu esindus, et sellega luua tihedam kontakt koja ja kohalike majandusorganisatsioonide vahele. Läbirääkimistel toonitati, et kaupmehed ja töösturid peaksid organiseeruma üheks suureks pereks koja ümber, sest sellega saavutatakse ühine front meie majanduse kaitseks.

Põltsamaal kogunes kõnekoosolekule jällegi

hulk kohalikke kaupmehi ja tööstureid, kus referaadis käsitati samu küsimusi ja probleeme.

Kaupmeeskond ja töösturid otsustasid organiseeruda ning kutsuda ellu Põltsamaal kaupmeeste-töösturite ühingu, kes astuks kohalike majanduslike huvide kaitseks välja kui autoriteetne orgaan. Ajutisse juhatusse valiti hrad Puhk, Sild, Almek.

Türiil olid kohalikud kaupmehed-töösturid koos, kus A. Mändvere käsitas samu probleeme, mis samuti kutsusid esile elavaid läbirääkimisi. Peaküsimus seisab maksude määramises. Leiti, et praegusel ajal, kus kohati läbikäik on vähenenud kuni 50%-ni, peaks ka maksuamet arvestama maksude määramisel vähenenud läbimüüke, kuid seevastu on mõningail läbimüük jäetud endiseks.

Paides oli koos haruldaselt palju kohalikke tööstureid-kaupmehi.

Referaat leidis elavat mõttevahetust, eriti just praegune maksusüsteem. Toonitati, et maksed olevat nii palju, et raske on neis orienteeruda, pealegi maksuamet ei tahtvat arvestada vähenenud läbimüüki.

Kaupade vahetus Nõukogude Venega maikus 1933.

Maikus on Eestist N. Venesse läinud kaupu kokku 5 vag. kaaluga 26 tn. Nendest — rangikaeluseid 1 vag. 2 tn., metüülpiiritust 3 vag. 21 tn. ja nahast jalanõusid 1 vag. 3 tn.

Samal ajal on N. Venest Eestisse tulnud kaupu kokku 242 vag. 3388 tn., sellest rohkemal arvul superfosfaali 129 vag. 1899 tn., soola 42 vag. 687 tn., linu 19 vag. 117 tn., naftat 19 vag. 235 tn., kaoliini 10 vag. 164 tn. ja muid kaupu vähemal arvul.

Soome.

Kartuliturg. Sisemaal pakkumine nõrk. Soome engrossistide keskel valitseb arvamine, et suuremaid sisseoste maal enam teha ei saa. Järelepärimine Eesti kartuli suhtes on elavam. Soome en-gros-hind 75 penni kg, Poolast pakutakse 30 Soome penni fob Danzig. Väikemüügihinnad endised.

Poola.

Kartulikaubandusest. Ida-Poola kartuliturult teatatakse, et nii seemne- kui söögi-kartulite eksport Ida-Poolast on peagu lõpnud. Eksport-seemnekartulite eest maksetavat ära-saatejaamas 5 kuni 6 zl. 100 kg eest, kuna eks-

port-söögikartulite eest maksetavat 2,20 kuni 2,60 zlotti 100 kg eest.

Belgia.

Võiturg Belgias. Maikuu kohta määrati või sisseveokontingendiks 800.000 kg, nagu eelmiselgi kuul. Märtsis oli veel 2.000.000 kg. Maks litsentsilt riigile jäi ka endiseks — Frs. 7.— kilogrammilt. Kuna sisemaa või hind juba 12 frangini kilolt on langenud, siis või sissevedu on 7-frangilise litsentsimaksu juures juba muutunud kahjutoovaks äriks ning pole vist vähimatki kahtlust, et säärestel tingimustel kontingenti terves ulatuses ära ei kasutata. Meil ei ole võimalik säärase litsentsimaksu ja siseturu hinna juures suvekuudel Belgia turgu arvestada. Sügisepoole on aga kindlasti loota seisukorra paranemist.

Inglise.

Inglise kontingendid piimasaadustele. Kõige lähemal ajal pannakse Inglismaal maksma kondenseeritud läbiaetud piima, täispiima, koore ja piimapulbri sisseveo kvoote. 13. skp. olid nende ainete tähtsamate eksportijate maade põllumajanduslikud esindajad kutsutud põllutöömistri juure ning juba sel nädalal oodatakse sisseveokvoote kindlaksmääramist. Kontingeerimise juures on meil aga ikkagi võimalus olemas katsetada oma koore väljavedu, selleks takistus ei tehta. Peaks väljaveo kogus tõusma, siis tuleks selle üle hiljem kokku leppida. Kondenseeritud koore toll on Daani-Inglise lepingus konsolideeritud 10% peale ad valorem.

Inglise munatollide võtmise kord. Munatolle võetakse Inglismaal keskmise kaalu järgi, aga mitte üksiku raskema muna kaalu järgi kastis, s. t., et kuigi näit. keskmise kaaluga 16-lbs.-liste munade seas leidub mõni 17-lbs.-line, siis võetakse toll ikkagi kui 16-lbs.-liste pealt.

Kirjandus.

Eramajanduse süsteem, kirj. Tartu ülikooli eramajandusteaduse eradotsent Eldor Fählmann, 304 lk. Kirjastus „Süsteem“ Tartus, 1933.

Raamat sisaldab peale eramajanduse üldise osa eriosad panganduse, tööstusajanduse, ekspordi-impordi tehnikaga ja börsitegevuse kohta. Raamat on huvitavalt kirjutatud ja trükitud heal paberil.

Lähema arvustuse raamatu sisu kohta toome ühes järgnevas „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ numbris.

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	29. V	30. V	31. V	1. VI	2. VI	3. VI	6. VI	7. VI	8. VI	9. VI	10. VI
Frank . . .	85.15	84.84	85.46	85.87	85.84	85.96	85.84	85.96	85.53	85.84	85.96
Dollar . . .	3.9687	3.9912	4.01375	3.9975	3.9937	4.0087	4.0187	4.0587	4.1012	4.0925	4.1237
Rootsi kroon	19.54	19.515	19.495	19.49	19.49	19.49	19.465	19.425	19.415	19.40	19.41
Daani kroon	22.435	22.435	22.435	22.42	22.425	22.42	22.415	22.425	22.42	22.42	22.425
Norra kroon	19.715	19.735	19.75	19.74	19.735	19.72	19.745	19.76	19.81	19.71	19.80
Saksa mark .	14.4375	14.36	14.525	14.465	14.445	14.50	14.52	14.56	14.555	14.48	14.445
Soome mark	226.75	226.50	226.75	226.25	226.50	226.625	226.75	226.62	226.75	226.75	226.75
Florin . . .	8.3175	8.29	8.3575	8.40	8.40	8.41	8.4025	8.4150	8.4160	8.4075	8.4125
Liira	64.59	64.31	64.65	65.03	65.09	65.21	65.12	65.06	64.78	64.90	64.81
Helveetsia fr.	17.36	17.29	17.43	17.495	17.49	17.51	17.51	17.52	17.43	17.51	17.50
Tšehhosl. kr.	112.50	112.50	113.—	113.75	113.12	113.50	113.37	113.62	113.12	113.37	113.50
Belgia frank	24.07	23.995	24.16	24.27	24.27	24.29	24.27	24.28	23.675	24.24	24.27
Šilling . . .	31.—	30.50	30.—	30.50	30.50	30.50	30.50	30.62	30.50	31.12	31.25
Slott	29.93	29.87	30.—	30.18	30.06	30.18	30.50	30.18	30.—	30.—	30.12
Pengo	26.75	26.50	26.50	26.50	26.50	26.50	26.50	26.50	26.50	26.50	26.50
Latt	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—	17.—
Litt	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50	33.50
Tšerv. . . .	6.52	6.52	6.52	6.47	6.525		6.54	6.54	6.555	6.550	6.550
Eesti kroon .	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50
Hõbe p/unts	18 ^{15/16}	18 ^{15/16}	19 ^{1/16}	18 ^{7/8}	19.—	19 ^{7/16}	19 ^{1/4}	19 ^{3/16}	19 ^{1/4}	19 ^{7/16}	19 ^{5/16}
Plaat. p/unts											
Kuld p/unts .											

	B E R L I N									
	29. V	30. V	31. V	1. VI	2. VI	6. VI	7. VI	8. VI	9. VI	10. VI
Naelsterling .	14.225	14.175	14.16	14.265	14.32	14.32	14.36	14.35	14.335	14.315
Frank	16.63	16.63	16.63	16.63	16.63	16.63	16.64	16.64	16.64	16.64
Dollar . . .	3.585	3.565	3.53	3.57	3.595	3.565	3.55	3.50	3.51	3.47
Rootsi kroon	72.70	72.60	72.60	73.15	73.40	73.50	73.75	73.75	73.75	73.75
Daani kroon	63.40	63.20	63.20	63.60	63.85	63.85	64.—	64.—	63.95	63.90
Norra kroon	72.—	71.85	71.75	72.15	72.30	72.40	72.65	72.40	72.20	72.27
Soome mark	6.29	6.275	6.27	6.285	6.31	6.31	6.34	6.34	6.34	6.33
Florin . . .	170.80	170.85	170.35	170.20	170.60	170.60	170.70	170.70	170.70	170.50
Liira	21.98	22.—	21.98	21.98	22.02	22.02	22.03	22.05	22.06	22.06
Helveetsia fr.	81.80	81.80	81.65	81.60	81.90	81.75	81.95	81.80	81.85	81.65
Belgia frank	58.45	58.95	58.95	58.80	58.98	58.98	59.05	59.05	59.10	59.05
Latt	73.25	73.25	73.25	73.25	73.25	73.25	73.25	73.25	73.25	73.25
Eesti kr. . .	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekirjad ja hinnad (en gros).

„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 kg eest ühes valge puuvillase kotiga.

Kroonid.

Kroonid.

Püülijahu:

Rukkipüüli patent (à 50 kg.).	100 kg. —
harilik	” 22.—
„Eesti Parem“ saiajahu	” 49.50
„Kalev“	” 45.—
„Taara“	” —
„Kungla“	” 38.—
A. A.	” 38.—
Manna	” 51.—
Granular	” 47.50

Salaijahu poolsõre 100 kg. 49.50
 „ sõre „ 52.—

Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise 100 kg. —
 „ sõre, Ameerika ja Inglise „ —
 „J. Puhk ja Pojad“ suurveski
 Jahu: rukki „ 11.20—12.20
 rukkipüüli „ 22.—
 nisu, pehme —
 sõre „ 33.00—52.00
 Kaerahelbed (Herkulo) 1 kg. 0.29

A/S. Rotermanni teh.		Kroonid.			Kroonid.
Jahu: rukki	100 kg.	11.54	Koks, kütte	1000 kg.	—
"	"	22.—	"	gaasi, Tallinna gaasivabrik	40.—
"	nisu, pehme — sõre	45.60—52.20	Küteturvas (riigi turbatööst.)	"	8.75
Nisu, Eesti, riigihind	"	—	Põlevkivi, I-a, fr. ladu Tall., netto	"	8.50
"	külvi, suvi „Rubin“	—	"	I-b, " " " "	—
Rukis, Eesti	"	—	"	II s. " " " "	—
Kaerad, toidu, Eesti	10.00—10.50	—	"	III s. " " " "	—
"	Vene	—	Kütteõli, fr. ladu Tallinn, netto	100 kg.	5.25
Odrad, õlle, Eesti	"	—	Raskeõli	"	8.75
"	toidu, Eesti	12.50—13.00	Estobituumen A, B, C tünnid. br.	"	9.25
Herned, peluskid, külvi	"	—	"	D. E. (pigi) " "	9.25
Vikid	"	—	Katuselakk,	"	10.00
Ristikhein, punane, siberi, külvi	"	—	Fenolaat, tünnides, netto	"	8.25
"	punane, läti, külvi	—	Karbolineum „Estokarbolineum“	"	—
Riis, Burma II	"	—	A & B, netto	"	12.75
Kartulid, eksport	"	2.05—2.20	„Estokarbolineum“ C, netto	"	10.75
"	piirituse ja vabriku	1.50—1.60	Raalalakk, tünnides, netto	"	18.75
Kartulitärklis „Supérieur“	"	20.00—22.00	Imbutusõli A, netto, tünnides	"	7.75
Siirup, kartuli, 420/0	"	28.00	"	B " " "	7.00
Glükoos	"	26.00	"	C " " "	6.00
Või, eksport, I sort	1 kg.	viimne lk.	Asfaltmastiks	"	6.00
Margariin, välismaa	"	—	"	emulsioon	9.75
"	kodumaa	0.63—0.65	Viljapuu-karbolineum, netto	ltr.	0.41
Kaseiin, Eesti, toores	100 kg.	15.00	Autobensiin	"	0.27
Juust, „Schveitsi“, kodumaa	1 kg.	1.00—1.25	"	põlevkivi ja välisbensiini	—
Munad, eksport, I s. (kast 360 tk.)	kast	—	segu	"	—
Kakao, Hollandi	1 kg.	1.80—2.40	Diiselmootor-nafta	1 kg.	0.11
Kohv, Rio, Santos jne.	"	5.50—6.00	Mootor-petrooleum, fr. iga sihtj.	"	0.12
"	Kesk-Ameerika sordid	6.00—6.75	"	-nafta	0.11
Tee, laht., oranž Pekoe, Tseilon	"	6.00—7.00	Raud, sordi	100 kg.	8.75—9.00
"	oranž Pekoe, Java	5.00—6.00	"	vits	14.00—19.00
"	Moning, Hiina	5.50—6.00	"	plekk	13.00—22.50
Suhkur, peenike, valge, Saksa	100 kg.	—	"	plekk, tsingitud	31.00—33.00
"	Cehhoslov.	—	"	talad	8.50
"	Inglise	42.50—42.75	Teras, Englise	"	70.00—100.00
"	Poola	—	"	Saksa	70.00—100.00
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun	"	—	"	vedru	23.00—23.50
jaam Irboska ja Narva	"	—	Inglistina	"	250.00—270.00
Sool, lahtine, Saksa	"	3.70	Seatina	"	28.00—30.00
"	Poola	—	Vaskplekk, punane	"	130.00—140.00
Heeringad, Yarmouth, „Matties“	tünn	—	"	valge	110.00—130.00
"	Soti „Matties“ I sort	—	Tsinkplekk	"	55.00—60.00
"	" II sort	—	Masinaõli, poola	"	23.00
"	" „Matfulls“ 1/2	—	Mootoriõli, poola	"	30.00—35.00
"	Islandi, 1/1	21.00—25.00	Autoõli, poola	"	40.00—49.00
"	1/2	12.00—14.50	Eesti Kiviõli O/Ü. Põlevkivi, küt-	"	—
Liha, sea, I sort	1 kg.	—	teõli, tsistern. fr. Tallinn	"	5.1—6.1
Liha, looma, I sort	"	—	Linaseemneõli	"	60.00—62.00
Õlikoogid, linaseemne	100 kg.	9.50	Värnits	"	62.00—64.00
"	päevalille	—	Tsilindriõli, Ameerika	"	27.00—45.00
"	puuvilla	—	"	Vene 280 ^o	—
Jahu, päevalille	"	—	"	320 ^o	—
Segajõutoit I sort.	"	—	"	Ameerika 280 ^o	—
"	II sort	—	"	320 ^o	—
Sojatangud	"	—	Nafta, Vene	"	—
Mais	"	7.00—7.50	"	Ameerika	—
Maapähklikoogid	"	—	"	Poola	9.50—10.50
Vikid	"	7.00	Petrooleum, Vene, tsisternid ja	"	—
Puuvillane riie, Bjas, netto	meeter	0.45—0.56	vaadid	"	10.00—10.50
"	Mitkal	0.36—0.43	Bensiin, Eesti, riigi põlevkivi-	"	—
Lina, Petseri, saatejaam	1000 kg.	610—625.25	tööstuse segabensiin, fr. Tallinn	"	36.50
"	Võru	610—625.25	Välismaa bensiin	"	39.00
"	Liivi	549—564.25	O/Ü. Eesti Kiviõli bensiin Estolin,	"	—
"	Tartu	—	tsistern. fr. Tall. ühes teede-	"	—
Õlilnaseemned, 90% baas,	"	—	maks.	"	33.00—34.00
saatejaam	100 kg	—	Bensiin, ingl. Shell & Co	"	37.50
Linaseemned, külvi, 95% baas, saatejaam	"	—	Piiritus, eksport (ekskl. vaat), fob. liiter	"	—
Kivistüsi, auru, Yorkshire,	"	—	Pesuosoda, kodumaa	100 kg.	7.50—8.00
2 korda pestud	1000 kg.	32.50—33.00	Seebikivi	"	28.00—28.50
"	auru, Newcastle	31.50—32.50	Värvid, nigros, veessulav, välism.	1 kg.	4.00
"	sepa	36.00	"	tsinkvalge, välism.	0.45—0.47.50
			"	tinavalge,	0.78
			"	ooker,	0.17—0.25

Väetisained:		Kroonid.
Superfosfaat 18—20%	kott	3.75
Segafosfaat 22—23%	"	3.15
Kaalisool 40%	"	9.20
Salpeeter, tšiiili	"	14.00
Lubisalpeeter	"	12.25
Lubiammonsalspeeter	"	13.75
Väavelhapu ammoniaak	"	12.00
Fosforiit, Eesti, 25—27%	"	2.50
Leumasalspeeter 26%	"	21.00
Kips, fr. vagun Irboska, lahtine	"	1.20
Paber, rotatsioon	100 kg.	22.00
Tsement, Portland, Kunda, pütt 170 kg, fr. Tallinn	tünn	7.40
Kriit, toores	100 kg.	3.75—4.25
" pestud	"	4.10—5.25
Puutõrv	"	18.—
Lubi	"	3.50
Kips, jahvatatud	1000 kg.	20.00
" krohvimise	"	36.60
Telliskivid, Is., Loksa, fr. Tallinn	1000 tk.	40.—
Silikaat I s., fr. vabrik	"	37.50—39.00
Tulitikud, originaalkast (5000 toosi)	"	130.—
Tallanahk, eesti nahast	1 kg.	2.00—2.20
" " Ameerika, I s.	"	2.30—2.45
" " " II s.	"	2.15—2.25
" " " III s.	"	2.00—2.20
Paberipuu, kooritud, fr. laduplats	rmtr.	4.50
Või. I sordi või hinnaks, fr. ärasaatejaam, Kr 1.12 pr. kg või eest, mis sisse tulnud 20. V—26 V 1933. a. Tendents: langev.		
Liverpooli börs. Puuvill.		
American Fully Middling inglise naela (lbs) eest ingl. pennides (d) loko 6.07, mai 5.85, juuli 5.82, okt. 5.83, det. 5.85.		
Peekonsigade nädalahinnad Tall. 28.V—3.VI 1933.		
Turg: kõikuv.		
Peekonsigade tapakaalud I sort II sort III/IV sort		
60—72 kg	0.54 0.50 —	
55—59,5 " }	Teised kaalud ja sordid siseturu hinnad.	
72,5—75 " }		
50—54,5 " }		
75,5—80 " }		
Juuremaks fondist iga I ja II sordi peekonsest eest tapakaaluga 60—72 kg. — Kr. Klambreis tähen-datud hinda makstakse ühes riikliku juuremaksuga keskmiselt 65 kg sealt.		
Lina Prahid:		
Tallinn — Stettin	1000 kg. rmk. 15.—18.—	
" — Gent	1016 kg. sh 26/—	
" — Dundee	" " 27/—	
" — Belfast	" " 45/—	
Puumaterjalid Standard		
Tallinn — London	" sh 31/—	
" — Hull	" " 33/—	
" — Southampton	" " 36/—	
" — Manchester	" " 39/—	
" — Grangemouth	" " 28/—	
" — Belfast	" " 42/6	
" — Dundee	" " 30/—	
" — Antwerpen	" " 32/6	
" — Gent	" " 32/6	
" — Rotterdam	" hfl. 12/—	
" — Amsterdam	" " 13.50	
Segakaup		
Tallinn — Stettin	1000 kg. rmk. 18.—	
" — London	1016 kg. sh 17/—40/—	
" — Stockholm	1000 kg. rkr. 10.—30.—	
" — Stettin	või, tünn rmk. 1.50	
" — London	" sh 2/6	

Tallinna fondibörsi kursisedel.

New-York	T. O. M.	3 VI 1933	7 VI 1933	8 VI 1933	9 VI 1933	10 VI 1933	12 VI 1933
		1 dollar	—	—	—	—	—
London	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
1 naelsterl.	—	12.45	12.50	12.50	12.50	12.50	12.50
Berliin	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 s. riigim.	—	88.50	88.25	88.25	88.25	88.50	88.75
Helsingi	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 soome m.	—	5.50	5.50	5.50	5.45	5.50	5.50
Stokholm	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 rootsi kr.	—	64.—	64.—	64.25	64.—	64.25	64.50
Kopenh.	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 daanir kr.	—	55.50	55.50	55.75	55.50	55.50	55.75
Oslo	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 norra kr.	—	63.25	63.—	63.25	62.75	63.—	63.—
Pariis	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 prants. fr.	—	14.60	14.60	14.60	14.60	14.60	14.60
Amsterd.	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 flooriini	—	149.50	149.—	149.25	148.75	149.25	149.25
Riig	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 latti	—	71.70	71.70	71.70	71.70	71.70	71.70
Zürich	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 helv. fr.	—	71.70	71.50	71.70	71.70	71.70	71.80
Brüssel	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 belgat	—	51.70	51.60	51.70	51.70	51.75	51.75
Milaano	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 liirat	—	19.25	19.25	19.30	19.30	19.35	19.40
Praha	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 tšehh. kr.	—	11.10	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05
Viin	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 austr. sh.	—	53.50	53.50	53.50	53.50	53.50	53.50
Budapest	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 pengot	—	65.—	65.—	65.—	65.—	65.—	65.—
Varssav	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 slotti	—	41.75	41.50	41.50	41.75	41.75	41.75
Kaunas	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 litti	—	36.90	36.90	36.90	36.90	36.90	36.90
Moskva	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 rubla (tšekk)	—	193.75	193.75	193.75	193.75	193.75	193.75
Danzig	T. O. M.	—	—	—	—	—	—
100 guld-nat	—	72.—	72.—	72.—	72.—	72.—	72.—